

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och kriminologi

Vuxnas upplevelser av att växa upp med föräldrar med alkoholmissbruk

En kvalitativ studie

Natalie Perämäki & Maria Sjölin

2019

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Socialt arbete
Socionomprogrammet

Handledare: Annemi Skerfving
Examinator: Pär Grell

Abstract

Title: Adult's experiences of growing up with parents with alcohol abuse

A qualitative study on adult children of parents with alcohol abuse

Authors: Natalie Perämäki and Maria Sjölin

The aim of the study was to highlight the experiences of adult children of growing up with alcohol-abusive parents and how the social services were to any support under these circumstances. In the study four qualitative interviews were conducted with adults who grew up with parents with alcohol abuse and who had contact with the social services. The study's results were analyzed by Bronfenbrenner's development ecological model, childhood sociology concepts parentification, being and becoming and the concept stigmatization. The main results of the study, highlights that all interviewees were affected negatively by the parents' alcohol abuse. Most of the interviewees felt that they needed to take great responsibility at home and keep the alcohol abuse as a family secret. The results showed that all participants were displeased with the social services support, for example by not being treated at a child's level. None of the families were offered family-oriented support.

Keywords: Alcohol abuse, children of alcoholics, social service, support

Sammanfattning

Titel: Vuxnas upplevelser av att växa upp med föräldrar med alkoholmissbruk
En kvalitativ studie om vuxna barn till föräldrar med alkoholmissbruk

Författare: Natalie Perämäki och Maria Sjölin

Studiens syfte var att synliggöra vuxna barns upplevelser av att växa upp med alkoholmissbrukande föräldrar och hur socialtjänsten fanns eller inte fanns som ett stöd under dessa förhållanden. I studien genomfördes fyra kvalitativa intervjuer med vuxna personer som växte upp med föräldrar med alkoholmissbruk och som hade haft kontakt med socialtjänsten. Studiens resultat analyserades med hjälp av Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell, barndomssociologiska begreppen föräldrafiering samt being och becoming och stigmatisering. Studiens huvudresultat belyser att samtliga intervjupersoner påverkades negativt av föräldrarnas alkoholmissbruk. De flesta intervjupersoner upplevde att de behövde ta ett stort ansvar i hemmet och hålla alkoholmissbruket som en familjehemlighet. Resultaten visade att samtliga deltagande var missnöjda med socialtjänstens stöd, exempelvis genom att de inte blev bemötta på ett barns nivå. Ingen familj blev erbjuden familjeorienterade insatser.

Nyckelord: Alkoholmissbruk, barn till alkoholister, socialtjänst, stöd

Förord

Vi vill ge ett stort tack till de informanter som valde att delta i vår studie. Utan era innehållsrika beskrivningar hade studien inte varit möjlig att genomföra. Vi vill även tacka vår handledare Annemi Skerfving som bidrog med sin kunskap och gav oss välbehövligt stöd och tips för att leda vårt skrivande framåt. Vi författare har varit lika delaktiga i varje moment av uppsatsskrivandet, från formulering av syfte och frågeställningar till att uppsatsen blev färdigställd.

2019-05-31 Gävle

Natalie Perämäki och Maria Sjölin

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemformulering	2
1.3 Syfte och frågeställningar	2
1.4 Uppsatsens disposition	3
1.5 Förklaring av begrepp.....	3
1.5.1 Alkoholmissbruk	3
1.5.2 Missbruksvård	3
1.5.3 Barnavård	3
2. Tidigare forskning	5
2.1 Barns upplevelser av att växa upp med alkoholmissbrukande föräldrar	5
2.2 Att berätta eller att inte berätta om föräldrarnas alkoholmissbruk	6
2.3 Barn som tar ett föräldraansvar	7
2.4 Hur kan socialarbetare möta barn med alkoholmissbrukande föräldrar?	7
2.5 Sammanfattning av den tidigare forskningen	9
3. Teorianknytning	10
3.1 Systemekologisk teori - Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell	10
3.2 Barndomssociologi	11
3.2.1 Föräldrafiering	11
3.2.2 Being och becoming	12
3.3 Stigmatisering	12
4. Metod	14
4.1 Forskningsdesign	14
4.2 Tillvägagångssätt	14
4.2.1 Urval av litteratur	14
4.2.2 Urval inför intervju	15
4.2.3 Datainsamling	16
4.3 Analysmetod	16
4.4 Studiens trovärdighet	17
4.4.1 Reliabilitet	17
4.4.2 Validitet	17
4.4.3 Generaliserbarhet	18
4.5 Etiska ställningstaganden	18
5. Resultatredovisning	20
5.1 Presentation av intervjupersonerna	20
5.2 Intervjupersonernas upplevelser av att växa upp med alkoholmissbrukande föräldrar	21
5.2.1 Föräldrarnas missbruk och dess konsekvenser för familjen	21
5.2.1.1 Misshandel, övergrepp och ekonomiska problem	21

5.2.1.2	Känslan av att vara annorlunda	22
5.2.1.3	Känslor och bortförklaringar	22
5.2.1.4	Stöd och skydd från omgivningen	23
5.2.1.5	Föräldrarnas missbruk och intervjupersonernas relation till föräldrarna idag	23
5.2.2	Den stora familjehemligheten.....	24
5.2.2.1	Att prata eller inte prata om föräldrarnas alkoholmissbruk.....	24
5.2.3	Att behöva ta föräldraansvar	25
5.2.3.1	Intervjupersonernas upplevelser av att behöva eller inte behöva ta föräldraansvar	25
5.3	Intervjupersonernas upplevelser av stödet från socialtjänsten under uppväxten.....	26
5.3.1	Kontakten med socialtjänsten i uppväxten	26
5.3.1.1	Första kontakten med socialtjänsten och erfarenheter av den	26
5.3.1.2	Upplevelserna av socialtjänstens stöd och bemötande	27
5.3.1.3	Familjens eventuella insatser från socialtjänsten.....	28
5.3.2	Kontakten med socialtjänsten idag	29
5.4	Hur socialtjänsten kan förbättra sitt stöd i möten med barnen	30
5.4.1	Hur socialtjänsten kan förbättra sitt bemötande och stöd.....	30
5.4.1.1	Att möta barnen på deras nivå - utifrån deras behov	30
5.4.1.2	Att våga fråga rätt frågor, och större tydlighet och information	31
6.	Analys av empiri utifrån teori	32
6.1	Vår analys av empirin utifrån stigma	32
6.2	Vår analys av empirin utifrån Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell	32
6.3	Vår analys av empirin utifrån barndomssociologiska begreppen föräldrafiering samt being och becoming.....	33
7.	Diskussion	35
7.1	Studiens viktigaste resultat	35
7.2	Resultatdiskussion	36
7.3	Metoddiskussion.....	38
7.4	Förslag till fortsatt forskning	39
8.	Referenslista	40
9.	Bilagor	44
9.1	Informationsannons	44
9.2	Informationsbrev	45
9.3	Intervjuguide.....	46

1. Inledning

I en rapport av Socialstyrelsen har det framkommit att ungefär en femtedel av alla barn i Sverige lever i en familj där minst en förälder har en alkoholkonsumtion som anses vara riskfylld (Socialstyrelsen, 2009). Genom socionomprogrammet vid Högskolan i Gävle har vi fått kunskap om olika grupper i samhället och därför fått ett intresse för barn som växer upp med föräldrar med alkoholmissbruk. Vi har därför valt att studera vuxnas upplevelser av att växa upp med alkoholmissbrukande föräldrar. Vi har utöver detta studerat hur de upplevde och önskade att socialtjänsten hade stöttat dem i denna situation.

1.1 Bakgrund

Alkohol användningen har sedan i mitten av 1990-talet ökat i Sverige (Agerberg, 2018). Missbruk är det begrepp som oftast används för att beskriva ett problematiskt användande av berusningsmedel, så som alkohol (Blomqvist, 2012). I familjer där föräldrarna har ett alkoholmissbruk påverkas särskilt barnen (Socialstyrelsen, 2009). Att barn drabbas hårdare än övriga familjemedlemmar kan bland annat bero på att barnen står i beroendeställning till sina föräldrar. Det kan också bero på att barnen har svårt att förstå det som sker i familjen, på grund av låg ålder. I familjer där föräldrarna har missbruk förekommer, i större utsträckning än i andra familjer, sexuella övergrepp och våld inom familjen (ibid.). Barn som har föräldrar med alkoholmissbruk löper också ökad risk att utveckla ångest, utåtagerande beteende, eget missbruk och skolrelaterade problem (Mortensen, 1995).

Familjer med missbruk döljer ofta missbruket för omgivningen och barn i familjen kan uppmanas att inte prata med utomstående om problemet (Socialstyrelsen, 2013). Detta kan göra att barnen hamnar i en svår situation, då de behöver hålla delar av sin vardag hemlig. De hamnar i en konflikt mellan att be om hjälp och att vara lojal mot sina föräldrar (ibid.). Barnen kan också skämmas över att ha föräldrar som bryter mot den sociala normen och kan uppfatta sin familj och sig själv som annorlunda och sämre än andra (Mortensen, 1995). Detta kan kallas för *stigma* (Goffman, 2014). Det är inte ovanligt att barnen tar på sig ett ansvar när det gäller föräldrarnas missbruk och tömmer eller gömmer föräldrarnas flaskor med alkohol för att hindra föräldrarna från att dricka (Bengtsson & Gavelin, 2004). Barnen är även benägna att till större del överta de vuxnas ansvar i hemmet när föräldrarna inte klarar av detta på grund av sitt missbruk.

Det kan både handla om omsorgsansvar gentemot yngre syskon och föräldrar, men även praktiska saker som föräldrar vanligtvis ansvarar för (Mortensen, 1995).

1.2 Problemformulering

Socialtjänsten har i uppgift att se till att barn och unga växer upp i trygga miljöer och ska förhindra att barn och unga far illa genom att bedriva uppsökande och förebyggande verksamheter (Socialtjänstlagen [SoL], SFS 2001:453, 5 kap, 1 §). Socialtjänsten har också ett ansvar för att barn i familjer med alkoholmissbruk får det stöd de behöver. De utreder om barnens behov tillgodoses, hur nätverket ser ut och hur de professionella på bästa sätt ska kunna ge stöd till barnen och föräldrarna. Socialsekreterare som samtalar med barn, som har föräldrar med alkoholmissbruk, behöver vara medvetna om det stora ansvar barnen bär på när de berättar om sina föräldrars missbruk (Socialstyrelsen, 2009). Detta då de kan bryta lojaliteten gentemot sina föräldrar.

Det framkommer i Socialstyrelsens rapport att det är mycket som kan förbättras i socialtjänstens utredningar gällande barn och ungdomar med föräldrar med alkoholmissbruk (Socialstyrelsen, 2009). Det finns enligt Socialstyrelsen och den tidigare forskning, en brist på studier inom området som berör barns upplevelser av att växa upp med alkoholmissbrukande föräldrar. Det finns också en brist på studier som berör hur socialtjänsten har funnits som ett stöd eller inte för barnen som växer upp under dessa förhållanden. Därför anser vi att vår studie är relevant för socialt arbete och kan bidra med kunskap kring barnens upplevelser av att växa upp med föräldrar med alkoholmissbruk, samt hur socialtjänsten kan stötta barnen i detta.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att synliggöra vuxna barns upplevelser av att växa upp med alkoholmissbrukande föräldrar och i vilken mån socialtjänsten fanns som ett stöd under dessa förhållanden.

- Hur kan vuxna barn beskriva sina upplevelser av att växa upp i en familj med alkoholmissbrukande föräldrar?
- Vilket stöd kan vuxna barn uppleva att de fick av socialtjänsten under uppväxten i ett hem med alkoholmissbrukande föräldrar och på vilket sätt beskrivs detta?
- Vad kan socialtjänsten göra för att förbättra sitt stöd till barn som växer upp med föräldrar med alkoholmissbruk, enligt de intervjuade?

1.4 Uppsatsens disposition

Uppsatsen är uppdelad i nio kapitel med rubriker och underrubriker. I uppsatsens *första kapitel* redogörs för uppsatsens inledning, bakgrund och problemformulering, som sedan leder till uppsatsens syfte och frågeställningar. Här benämns även begrepp som kommer att tas med i uppsatsen. I uppsatsens *andra kapitel* redovisas tidigare forskning inom området, uppdelat i olika teman. I det *tredje kapitlet* presenteras de teorier som vi har valt att använda. Uppsatsens *fjärde kapitel* är metoddelen, där vi beskriver forskningsdesign, tillvägagångssätt, analysmetod, trovärdighet och etiska ställningstaganden. I det *femte kapitlet* presenteras studiens resultat. I det *sjätte kapitlet* analyserar vi vår insamlade empiri med hjälp av valda teorier som presenterats tidigare i uppsatsen. Studiens huvudsakliga resultat presenteras i det *sjunde kapitlet*, där också resultatet och metoden diskuteras, samt ges förslag på fortsatt forskning. Efter det sista kapitlet följer referenslista och bilagor.

1.5 Förklaring av begrepp

I denna del kommer vi att förklara de centrala begrepp som används i uppsatsen.

1.5.1 Alkoholmissbruk

Med missbruk menas en överdriven konsumtion av exempelvis alkohol eller narkotika som leder till skador av social natur, psykologiskt eller medicinskt (Bergström, 1996). När vi i vår uppsats nämner föräldrar med alkoholmissbruk är det denna definition vi menar.

1.5.2 Missbruksvård

Missbruksvård innefattar vård och behandling för personer som missbrukar alkohol eller narkotika i den graden att de blir beroende och där personen får sociala, medicinska eller psykiska skador till följd av missbruket. Missbruksvårdens ansvar ligger främst på socialtjänsten, men även på hälso- och sjukvården. Det kan röra sig om bland annat medicinsk eller psykologisk vård, samt både som institutionsvård och öppenvård (Nationalencyklopedin, 2019). Det är denna definition vi kommer att använda oss av i vår uppsats när vi benämner missbruksvård för alkoholmissbruk.

1.5.3 Barnavård

Den sociala barnavården handlar om att barn och ungdomar ska växa upp under trygga förhållanden. Detta ansvar vilar främst på kommunen, som både ska arbeta förebyggande och vårdande för att barnen ska få en trygg uppväxt. Det är vanligast att

kommunen beslutar om eventuella insatser för barn och ungdomar. Insatserna som både kan innefatta skydd och stöd i hemmet, men även vård och stöd utanför hemmet (Nationalencyklopedin, 2019). I vår uppsats kommer vi att använda oss av denna definition vid benämning av barnavård.

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer vi att presentera den tidigare forskning vi funnit, som relaterar till vårt syfte och våra frågeställningar. Vi har utformat fyra teman som vi använder oss av för att presentera forskningen. De fyra teman vi utformat är *Barns upplevelser av att växa upp med alkoholmissbrukande föräldrar*, *Att berätta eller inte berätta om föräldrarnas alkoholmissbruk*, *Barn som tar ett föräldraansvar* samt *Hur kan socialarbetare möta barn med alkoholmissbrukande föräldrar?* Avsnittet avslutas med en sammanfattning. Den tidigare forskning vi presenterar kommer att jämföras och diskuteras i relation till vår insamlade empiri senare i studien.

2.1 Barns upplevelser av att växa upp med alkoholmissbrukande föräldrar

Alkoholmissbruk är en av de vanligaste och skadligaste psykiska sjukdomarna i världen. Alkoholmissbruket påverkar inte bara den enskilde utan även samhället, den sociala samvaron med andra, familjer och barn till alkoholmissbrukande föräldrar (Steinhausen, 1995). Cirka en femtedel av barnen i Sverige har minst en förälder med en alkoholkonsumtion som anses vara riskfylld (Elgan & Leifman, 2013; Ljungdahl, 2008 i Tinnfält, Fröding, Larsson & Dalal, 2018). De flesta studier visar att barn till föräldrar med missbruksproblem tenderar att ha ökad risk att drabbas av psykiska, sociala och emotionella problem, även som vuxna (Alexandersson & Näsman, 2017; Järvinen, 2015; Lander, Howsare & Byrne, 2014; Näsman & Alexandersson, 2017; Pisinger, Bloomfield & Tolstrup, 2016; Steinhausen, 1995; Tinnfält, Eriksson & Brunnberg, 2011; Tinnfält, Fröding, Larsson & Dalal, 2018). Föräldrarnas missbrukssituation hade, enligt barns egna berättelser i en studie av Andersson, Arvidsson, Rasmusson och Trulsson (2006) påverkat deras barndom till stor del, oavsett om de har bodde kvar i hemmet eller om de befann sig i familjehemsvård. I en kvalitativ studie av Näsman och Alexandersson (2017) har forskarna intervjuat barn och föräldrar där barnen beskrev att de kände oro, både för sig själva och för sina föräldrar, som befann sig i missbruk. I en studie av Tinnfält, Fröding, Larsson och Dalal (2018) beskrev barnen en känsla av ledsamhet som kändes i kroppen på grund av föräldrarnas alkoholmissbruk.

“Living with an elephant” har blivit ett uttryck för att beskriva hur det är att leva med föräldrar med missbruk där alla vet om problemet, men låtsas som att det inte existerar (Hill, 2015). Användningen av alkohol blir centralt i familjerna och familjemedlemmarna förnekar, förvränger och talar inte om det uppenbara problemet

(Brown, 1988; Woititz, 1990; Robinson & Rhoden, 1998 i Kroll, 2004). Kroll (2004) som har intervjuat barn till alkoholmissbrukande föräldrar, beskriver att de barn hon tillfrågade i studien, från en tidig ålder hade uppmanats att inte prata om föräldrarnas alkoholmissbruk. Om barnen trots detta valde att prata med någon utomstående om problemet blev de ifrågasatta av föräldrarna (Brooks & Rice, 1997 i Kroll, 2004).

2.2 Att berätta eller att inte berätta om föräldrarnas alkoholmissbruk

När en förälder har ett alkoholmissbruk är det vanligt att barnen inte pratar öppet om problemet utanför familjen. De är ofta förhindrade att be om hjälp, då de är rädda för att berätta för utomstående och har en lojalitet gentemot sina föräldrar (Barnard & Barlow, 2003). Hill (2015) som genomfört intervjuer med ungdomar om deras livssituation, beskriver att ungdomarna i hennes studie mycket väl kände till deras föräldrars missbruk, men de var försiktiga med att berätta för någon utomstående om situationen. I studien framkommer det att barn och unga ofta besitter större vetskap om sina föräldrars alkoholmissbruk än vad föräldrar och professionella tror (ibid.). I en annan studie av Tinnfält, Eriksson och Brunnberg (2011), beskrev ungdomar som levde med föräldrar med missbruk att det var lättare att tala med andra om sin situation, om deras föräldrar var öppna med att de hade alkoholproblem och eventuellt fick behandling. Barn tycks även ha lättare att prata om föräldrarnas alkoholproblem när föräldrarna inte längre är aktiva och missbruket är i det förflutna (Kroll & Taylor, 2003 i Hill, 2015). I en studie av Alexandersson och Näsman (2017) beskriver de tillfrågade barnen, att de fick möjlighet att reflektera över hur de hade påverkats av föräldrarnas missbruk och hur de mådde, först när missbruket hade upphört. Barnen menade att de hade varit upptagna med det mest akuta under missbrukstiden och att de då endast fokuserade på att ta hand om sina syskon, sig själva och föräldrarna när, missbruket varit aktivt (ibid.). Trots att barn inte berättar om sin situation, kan de känna en frustration över att ingen utomstående upptäcker att någonting är fel (Robinson & Rhoden, 1998 i Kroll, 2004). I en annan studie av Näsman och Alexanderssons (2017) beskrev barnen i motsats till övrig nämnd forskning att de inte hade något behov av att förminska hur missbruket påverkade dem negativt. Några av barnen lyfte i denna studie fram de positiva sidorna av föräldrarna och sin kärlek till dem, detta främst då föräldrarna har varit nyktra. Liknande resultat visar Järvinens (2015) studie, där intervjupersonerna nämnde de positiva egenskaperna hos föräldrarna och inte enbart de negativa kopplat till alkoholmissbruket.

Barn med föräldrar med alkoholmissbruk kan uppleva en rädsla att inte få fortsätta bo tillsammans med sina föräldrar om det framkommer att familjesituationen inte är bra (Barnard & Barlow, 2003). Vissa av ungdomarna i Tinnfält et al. (2011) studie var medvetna om den svenska lagstiftningen kring barn som far illa i hemmet, medan andra hade mindre kunskap kring denna lagstiftning. Vissa ungdomar beskrev att de blev uppmuntrade av sina föräldrar att se socialarbetare som ett hot snarare än som ett stöd och hjälp (ibid.). Ungdomarna i en annan studie (Laybourn et al., 1996 i Kroll, 2004), sade att de berättade enbart delar av den hela historien vid samtal med socialarbetare. Enligt flera forskare är det viktigt att professionella har tålamod och är uppmärksamma på när det är någonting som är fel i familjen (Woititz, 1990; Robinson & Rhoden, 1998 i Kroll, 2004). Andersson, Bangura Arvidsson, Rasmusson och Trulsson (2006) framhåller att de barn de intervjuat var entydiga att det var rätt val att de fick flytta från sina missbrukande föräldrar, och missbruket var något de dömde hårt.

2.3 Barn som tar ett föräldraansvar

När föräldrar har olika svårigheter kan detta bidra till att barnen behöver ta på sig familjeansvar och barnen blir föräldrafierade (Nordenfors & Melander, 2017) och detta kan innebära att barnen tenderar att ta en vuxenroll tidigare än jämnåriga (Lander, Howsare & Byrne, 2013). Järvinen (2015) skriver att några av de vuxna barn till missbrukande föräldrar som intervjuades i hennes studie, upplevde att de från en tidig ålder fick ta på sig mer ansvar än vad de kunde hantera. I den tidigare nämnda studien av Tinnfält et al. (2018) berättade barnen om sina upplevelser och hur de tog på sig föräldraansvar. Det gjorde de genom att exempelvis gömma föräldrarnas pengar och nycklar, så att de inte kunde köpa mer alkohol. Enligt Näsman och Alexandersson (2017) är sådan föräldrafiering vanligt förekommande när föräldrarna har ett alkoholmissbruk och att det kan pågå under en längre tid.

2.4 Hur kan socialarbetare möta barn med alkoholmissbrukande föräldrar?

I en tidigare nämnd studie av Andersson et al. (2006), där de undersöker barn till föräldrar med missbruk, menar de att ansvaret för att barn inte ska fara illa ligger på den sociala barnavården. Det är även den sociala barnavårdens uppgift att föräldrarna får det stöd och den hjälp som behövs för att de ska kunna förse barnen med den omsorg de behöver. Missbruksvården och barnavården har enligt författarna utvecklats var för sig

och de menar att föräldrarnas och barnens relation till varandra behöver uppmärksammas och i många fall även bearbetas och utredas. Författarna beskriver även det faktum att det i missbruksvården är ovanligt att både beakta ett barn- och familjeperspektiv (ibid.). För att nå goda effekter vid behandling är det viktigt att involvera hela familjen (Lander, Howsare & Byrne, 2013).

I en studie av Hill (2015) refererar hon till en studie av Kroll och Taylor (2003) som menar att många barn med missbrukande föräldrar delar misstro till professionella. I tidigare nämnda studien av Andersson et al. (2006) framkom det att det är viktigt att det finns en handläggare vid socialtjänsten som barnen kan anförtro sig till, att de upplever att de blir lyssnade på samt att de har någon att vända sig till vid problem. Barnen berättade också att det önskade att föräldrarna fick behandling så att de skulle bli av med sitt missbruk och kunna ta hand om sina barn. Ett annat önskemål från barnen i studien var att föräldrarna visade att de brydde sig om dem, genom att hålla kontakten, även om barnen befann sig i familjehem. Enligt författarna är det av vikt att det ska finnas en mötesplats mellan den sociala missbruksvården och barnavården. Detta då det är vanligt förekommande att missbrukare är föräldrar och att deras barn befinner sig i den sociala barnavården, vanligtvis i vård utanför hemmet. Andersson et al. (2006) nämnde i sin studie att det behöver finnas socialt stöd- och behandlingsinsatser som fokuserar på både föräldrar med missbruk och föräldraskapet. Det är önskvärt att erbjuda familjeorienterade behandlingsformer då detta anses vara avlastande för föräldrar och barn (Hansen, 2012; Lindgaard, 2012 i Alexandersson & Näsman, 2017).

I en studie av Tinnfält et al. (2011) berättade ungdomarna hur de ville att socialarbetare och andra vuxna i deras omgivning skulle bemöta dem. De önskade att socialarbetare inkluderar dem mer när det har framkommit att ungdomarna har föräldrar med alkoholmissbruk. Ungdomarna ville ha mer stöd från de vuxna och önskade bland annat att socialarbetare bör bli bättre på att läsa signaler om någonting inte är som det ska. I studien av Alexandersson och Näsman (2017) lyfter författarna fram att det är viktigt att de professionella tar hänsyn till att föräldrarnas och barnens relation beaktas, oavsett om de ej bor i samma kommun eller har förlorat kontakten helt. De menar även att det är viktigt att ge barnen möjlighet att påbörja sin återhämtningsprocess och bearbetning efter att föräldrarnas missbruk har upphört. Detta är av ännu större vikt om barnen inte har fått något stöd eller någon hjälp med detta tidigare (ibid.). Näsman och Alexanderssons

(2017) resultat visar att det är viktigt som professionell att skapa en tillitsfull relation till barnen och deras föräldrar samt att utreda och upptäcka barnens behov.

Barnen i studien av Tinnfält et al. (2018) som tidigare nämnts, var väl medvetna om att deras känslor av ledsamhet och besvikelse gentemot föräldrarna hörde ihop med föräldrarnas alkoholmissbruk. Författarna menade därför att det är viktigt att stöd som ges till dessa barn är utformade utifrån deras åldrar. Författarna framhåller att stöd bör erbjudas i varierande form, såsom individuellt stöd, familjestöd och stödgrupper.

Resultaten av studien visade att det är viktigt att ta hänsyn till barnens erfarenheter och berättelser då barnen kan vara villiga att berätta om sin familjesituation när de blir tillfrågade (ibid.). Tinnfält et al. (2011) menar att det är viktigt att det finns stödgrupper för barn och ungdomar som växer upp med alkoholmissbrukande föräldrar, där de får möta andra barn och ungdomar i samma situation som de själva.

Barn med alkoholmissbrukande föräldrar behöver uppmärksammas genom att bli hörda och sedda om de ska känna sig bekväma med att ta emot hjälp och stöd (Kroll, 2004). Professionella behöver se till barnens perspektiv även i missbruksvården för att få en helhetsbild över familjesituationen. Det krävs kunskap kring att samtala med barn för att barnen ska känna sig trygga i att berätta om sin situation (ibid.).

2.5 Sammanfattning av den tidigare forskningen

Den tidigare forskning som vi har tagit del, visar att tillgången till studier, som belyser hur barnens välbefinnande, utveckling och levnadsvillkor påverkas av missbrukande föräldrar, är begränsad. Många studier visar att barn som växer upp med föräldrar med alkoholmissbruk löper en ökad risk att drabbas av sociala, kognitiva, psykologiska problem och beteendeproblematik. Det har också framgått att barn ofta är lojala mot sina föräldrar och inte pratar med utomstående om omständigheterna. Föräldrar försöker ofta dölja sitt missbruk för omgivningen, vilket gör att missbruket blir en familjehemlighet. Barn som växer upp med föräldrar med alkoholmissbruk behöver ofta ta ett vuxenansvar i hemmet, så som omsorg för syskon och föräldrar.

3. Teorianknytning

I detta avsnitt presenterar vi de teoretiska perspektiv som vi har valt att använda i studien och som vi sedan kommer att analysera med vårt empiriska material. Dessa teorier är *Systemekologisk teori* med utgångspunkt i *Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell*, *Barndomssociologi* med inriktning på begreppen *föräldrafiering* samt *Being och becoming* och *Stigmatisering*. I slutet av respektive teori presenteras hur dessa ska användas i uppsatsens analysdel.

3.1 Systemekologisk teori - Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell

Systemteorin är användbar när man vill studera människans sociala- och psykologiska faktorer för att förstå människan i dess sociala sammanhang. Systemteorin innebär att allt har ett samband och att olika system kring en individ därför kan komma att påverkas av varandra. Likväl som systemet med de ingående delarna (mikro, meso, exo och makro) kan anpassa sig mycket väl till varandra, kan konsekvenserna även bli att det blir stor rörelse och omorganisering i hela systemet (Payne, 2015). Det ekologiska perspektivet innebär att allt hänger ihop (Hårtveit & Jensen, 2012) och i den ekologiska systemteorin ligger fokus främst på den sociala miljön och inte lika mycket på den fysiska miljön (Payne, 2015). För att studera en person, behöver vi även studera andra system för att få en helhetssyn. Systemets samspel behöver även studeras på olika nivåer (ibid.).

Bronfenbrenner beskriver med hjälp av den utvecklingsekologiska modellen att den viktigaste delen för barnens utveckling är relationen mellan barnen och barnens föräldrar. Bronfenbrenner var dock inte intresserad av att lägga fokus på den enskilda individen, utan intresserade sig istället för relationen mellan individen och samhället (Hwang & Nilsson, 2013). Han utvecklade den utvecklingsekologiska modellen för att förstå kopplingarna mellan just individen och samhället. Den utvecklingsekologiska modellen består av fyra olika system, *mikro*, *meso*, *exo* och *makro* (ibid.). Modellen kan likna en cirkel där mikronivån är den cirkel närmast individen och makronivån den cirkeln längst ifrån individen.

Mikronivån är de miljöer som ligger närmast barnet, så som föräldrar, syskon och familjemedlemmarnas ömsesidiga samspel (Hwang & Nilsson, 2013). När barnet blir äldre tillkommer andra viktiga miljöer som kompisar, förskola och grannar. Det är

viktigt att dessa miljöer fungerar för att barnet ska må bra. *Mesonivån* är ett delsystem som utgörs av förhållanden och kopplingar mellan olika mikrosystem. Barnet mår bättre om det finns ett fungerande samspel mellan de olika mikrosystemen, som att exempelvis föräldrarna är engagerade i barnets skolgång. *Exonivån* är det system som påverkar barnet trots att det inte har direkt kontakt med miljön. Detta kan vara föräldrarnas arbetssituation. Det kan också vara organisationer i samhället, som påverkar barnets liv utan att barnet är direkt delaktig i dem. Exempelvis socialtjänsten som verksamhet, skolan och polisen som organisation. *Makronivå* handlar om det samhälle barnet lever i. Detta kan till exempel vara normer, politik och levnadsstandard (ibid.).

Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell är relevant för vår uppsats då den belyser familjens betydelse för barnet och hur de olika systemen hänger ihop och påverkar varandra och därför också barnets mående. Tidigare forskning har visat att hela familjen påverkas av en förälder med alkoholmissbruk och inte bara den enskilde individen som missbrukar alkohol. Med anledning av detta har vi analyserat vårt resultat med hjälp av Bronfenbrenners mikrosystem. Utöver mikrosystemet har vi även beaktat de andra systemen och främst exosystemet, då vi varit intresserade av att förstå individernas upplevelser av socialtjänsten.

3.2 Barndomssociologi

Barndomssociologi kan beskrivas genom att se på barn som en grupp och som medlemmar i samhället (Halldén, 2007). Barndomssociologin beaktar barnperspektivet och ser inte barn som passiva mottagare i samhället (Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide, 2011). Teorin vill inte bara bedriva forskning *om barn* utan har som ambition att också bedriva forskning *för barn* och ibland *med barn*. Teorin vill göra barns villkor bättre och ge makt till barnen (Halldén, 2007). Inom barndomssociologin finns det olika betydande begrepp. De begrepp vi applicerat i vår studie utifrån denna teori är *Föräldrafiering* samt *Being och Becoming*. Det är dessa begrepp som vi sedan har analyserat med vårt resultat.

3.2.1 Föräldrafiering

När det förekommer ombytta roller i en familj mellan barn- och vuxenansvaret kan detta benämnas som föräldrafiering (Näsman, Alexandersson, Fernqvist & Kihlgård, 2015). Föräldrafiering handlar om att barnen får en roll som innebär att ta ansvar för sådant

som vanligtvis utförs av vuxna, inom deras kultur. Detta ansvar kan omfatta omsorg för syskon, föräldrar och sig själv, hushållssysslor och att ge tröst och råd (Haugland, 2006 i Näsman, Alexandersson, Fernqvist & Kihlgård, 2015).

Detta begrepp är relevant för vår uppsats då tidigare forskning beskriver att barn med alkoholmissbrukande föräldrar ofta behöver ta extra ansvar hemma. I vår uppsats har begreppet föräldrafiering analyserats med resultatet för att se skillnader och likheter och för att beskriva hur och om de intervjuade behövt tagit ett ansvar i hemmet på grund av föräldrarnas alkoholmissbruk.

3.2.2 Being och becoming

Inom barndomssociologin är begreppet being centralt. Begreppet innebär att barnen ska betraktas som beings istället för becoming (Halldén, 2007). Med det menas att barnen ska betraktas som en social grupp och att inte barndomen enbart ska ses som en utveckling mot vuxenlivet. En annan viktig ståndpunkt är att barnen ska bli lyssnade på och att barnens berättelser ska bli hörda. Vissa forskare håller inte med om att barn enbart ska betraktas som beings utan menar att det är viktigt att barn är både beings och becoming, för att åldersförändringar som sker i barns liv är betydelsefulla. Dessa forskare menar att det finns ett ömsesidigt beroende mellan barn och vuxna, men att man inte ska se barn som enbart beroende till den vuxne.

Begreppet being har varit användbar i vår uppsats utifrån att begreppet beaktar barn som en social grupp och inte enbart som en individ på väg in i vuxenlivet. Begreppet tar även upp att det är viktigt att lyssna på barns berättelser. Vi har analyserat begreppet med vårt resultat för att undersöka om de intervjuade har blivit lyssnade på och setts som enskilda individer med egna tankar och uppfattningar.

3.3 Stigmatisering

Stigma är ett begrepp som används för att beskriva egenskaper hos en individ som gör den olik de andra i sammanhanget (Goffman, 2014). De egenskaper denna person besitter upplevs vanligtvis som mindre önskvärda och avvikande, vilket skapar en känsla av utanförskap. Detta kan skapa kategorisering av grupper som sker i interaktion med varandra. Personer eller grupper som är stigmatiserade kan i vissa fall betraktas som *avvikare*. En grupp kan anses vara avvikande eller annorlunda när den inte rättar

sig efter den sociala normen som råder. Familjer med alkoholmissbruk kan av andra uppfattas som en grupp som avviker från den sociala ordningen (ibid.).

I vår uppsats har vi analyserat teorin stigma med vårt resultat genom att betraktat det stigma de vuxna barnen kan ha upplevt i sin uppväxt med alkoholmissbrukande föräldrar. Vi har även varit intresserade av att se hur de kan ha känt sig annorlunda och avvikande från övriga.

4. Metod

I detta avsnitt presenteras vår valda forskningsdesign, tillvägagångssätt, analysmetod, studiens trovärdighet och etiska ställningstaganden.

4.1 Forskningsdesign

Vi har gjort en kvalitativ studie och använt oss av kvalitativa intervjuer för att uppmärksamma vuxnas upplevelser av att växa upp med föräldrar med alkoholmissbruk och för att ge dem möjlighet att uttrycka sina upplevelser av socialtjänsten. Den kvalitativa metoden intresserar sig i att studera hur människor tolkar och upplever verkligheten (Backman, 2016). Den kvalitativa intervjun vill utveckla mening utifrån intervjupersonens erfarenheter och avslöja deras levda värld (Kvale & Brinkmann, 2017). Då vårt syfte var att undersöka intervjupersonernas egna upplevelser och verklighet, passade den kvalitativa metoden väl för vår studie. Vi valde att avgränsa vår studie genom att fokusera på vuxna som växt upp med alkoholmissbrukande föräldrar och deras upplevelser.

4.2 Tillvägagångssätt

I detta avsnitt kommer vi att beskriva vårt tillvägagångssätt i studien genom att presentera vårt urval av litteratur, urval inför intervju och datainsamling.

4.2.1 Urval av litteratur

För att finna tidigare forskning inom vårt ämne använde vi oss av databaserna Discovery, Swepub och SocIndex via Högskolan i Gävles bibliotek. Vi började att använda svenska sökord som relaterade till vårt syfte och våra frågeställningar. Dessa sökord var *föräldrar*, *missbruk*, *missbrukande föräldrar* och *utsatta barn*. Av dessa sökord fick vi sju träffar, varav tre var relevanta studier. För att ta oss vidare i sökprocessen kollade vi vilka nyckelord de tre svenska studierna använt. Vi fortsatte sökningen på engelska och använde oss av sökorden *children of alcoholics*, *COA*, *social services* och *social work*. Vi kombinerade sökorden på olika sätt för att få fram relevant forskning. De engelska sökorden gav 142 träffar. För att begränsa sökningen använde vi oss av studier som var peer reviewed och i fulltext. När vi läste abstracten på de återstående studierna, var det tre engelska studier som var aktuella för vår studies syfte och frågeställningar, liksom två studier vi fann i några av studiernas referenslistor. Vi fann också fem studier i en tidigare uppsats av samma ämne samt två rapporter från

hemsidan Nationellt kompetenscentrum anhöriga. Vi använde slutligen 15 av dessa studier för kapitlet tidigare forskning.

4.2.2 Urval inför intervju

Kriterierna för att delta i vår studie var att intervjupersonerna skulle ha vuxit upp med en eller två alkoholmissbrukande föräldrar, under minst tre års tid. Vi valde tre års tid för att vi antog att det gjorde det mer sannolikt att personerna hade haft en kontakt med socialtjänsten. Personerna skulle ha haft någon form av kontakt med socialtjänsten med anledning av föräldrarnas missbruk, då detta var av vikt för våra frågeställningar. Ett annat inklusionskriterie var att det inte skulle ha bött någon nykter vuxen i hemmet under denna tid. Ett inklusionskriterie var även att personerna skulle vara mellan 25–35 år, för att resultaten skulle bli mer relevanta i förhållande till vår nutida socialtjänst och för att personerna förmodligen flyttat hemifrån.

Vid en kvalitativ intervju finns det inga direkta regler för hur man ska gå tillväga i sitt urval (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). Det är därför viktigt att fundera kring hur urvalet sker för att studien ska få en trovärdighet genom att studiens resultat inte enbart påverkats av valet av intervjupersoner (ibid.). Vi lade ut en annons via Facebook, som är ett socialt medium för att nå personer som var villiga att delta i vår studie (*Bilaga 1*). I annonsen fanns en kort informationstext och annonsen delades sedan vidare av totalt 74 personer. På detta sätt nådde annonsen en bredare publik och fler personer har haft möjlighet att delta i studien. De personer som visade intresse fick därefter ett längre informationsbrev (*Bilaga 2*). Slutligen var det tre personer i Mellansverige som valde att delta i studien. Vid ett intervjutillfälle fick vi information av intervjupersonen om ytterligare en person som hade uttryckt intresse för att delta i studien. Att få tips om en intervjuperson genom en annan kan medföra en viss risk. Intervjupersonerna kan ha gemensamma attityder och uppfattningar om ämnet, genom sin relation till varandra (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). Vi valde trots detta att använda oss av personen och fick därigenom vår fjärde intervjuperson. Slutligen var vi tvungna att ändra ålderskriterierna för att delta i vår studie till 21–36 år, då det var svårt att rekrytera intervjupersoner till vår studie. Vi uppfattar dock inte detta som någon nackdel då den yngsta personen hade flyttat hemifrån och fått en distans till sin uppväxt, samt att den person som var 36 år hade haft en lång kontakt med socialtjänsten. Vi använde oss enbart av fyra intervjupersoner, trots att vår intention var att intervjua fler. Detta då vi

inte fick kontakt med fler intervjupersoner inom den avsatta tiden. Vi fick ett innehållsrikt material av de personer som deltog.

4.2.3 Datainsamling

Data är det material som produceras genom exempelvis intervjuer (Svensson & Ahrne, 2015). Vi samlade in vår data genom semistrukturerade intervjuer. En semistrukturerad intervju innebär att intervjun varken är ett slutet frågeformulär eller ett öppet samtal (Kvale & Brinkmann, 2014). Intervjun utgår istället från en intervjuguide som ger förslag till frågor och som har fokus på olika teman (ibid.). För att samla kunskap om enskilda individers känslor och upplevelser är intervjuer ett bra tillvägagångssätt (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). I vår intervjuguide formulerade vi öppna intervjufrågor kopplade till vårt syfte och frågeställningar och utöver dessa ställde vi följdfrågor (*Bilaga 3*). Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) skriver att i kvalitativa intervjuer ges möjlighet att välja hur många fasta frågeformuleringar som tas med och även hur många öppna frågor man vill komplettera intervjun med. Intervjuerna utfördes på en plats vald av intervjupersonerna och tog 50–70 minuter att genomföra.

4.3 Analysmetod

Efter att den aktuella data har samlats in ska materialet analyseras och bearbetas (Svensson & Ahrne, 2015). I en semistrukturerad intervju skrivs vanligtvis intervjuerna ut, transkriberas, och bandinspelningen och den utskrivna texten blir sedan föremål för den framtida analysen (Kvale & Brinkmann, 2014). När materialet från intervjuerna ordnas, begripliggörs och sorteras, skapas analysen (Svensson, 2015). I analysen kan teorin vara nödvändig för att bestämma vad som är av vikt till studien och vad som ska hållas i bakgrunden (ibid.).

Efter att intervjuerna genomförts transkriberades de. Vi valde att dela upp intervjuerna mellan oss och transkribera två vardera. När vi hade transkriberat intervjuerna bytte vi intervjuer för att läsa igenom det material som skrivits ner, samt för att tillägga om någonting fattades. Efter detta analyserade vi det material som vi samlat in genom att koda, kategorisera och hitta mönster. Kodning, även kallat att kategorisera, är den vanligaste dataanalysen (Kvale & Brinkmann, 2014). Att koda innebär att forskaren försöker hitta nyckelord i materialet för att underlätta identifiering av uttalanden. Att kategorisera intervjuerna kan ge en överblick av materialet (ibid.). Vi hittade mönster i vårt material där intervjupersonerna hade liknande beskrivningar om deras upplevelser,

men vi hittade även olikheter i en intervjupersons beskrivning gentemot de övriga. Utefter detta skapade vi tre olika teman till vår resultatdel. Dessa teman blev *Intervjupersonernas upplevelser av att växa upp med alkoholmissbrukande föräldrar*, *Intervjupersonernas upplevelser av stödet från socialtjänsten under uppväxten* samt *Hur socialtjänsten kan förbättra sitt stöd i möten med barnen*. När vi sedan började kategorisera vårt resultat och undersökte det mer noggrant, skapade vi relevanta tillhörande underrubriker.

4.4 Studiens trovärdighet

Forskning bör vara trovärdig för att den ska vara användbar i forskarvärlden och i samhället i stort (Svensson & Ahrne, 2015). I detta avsnitt kommer vi att beskriva vad som stärker alternativt försvagar vår studies trovärdighet, genom att diskutera reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.

4.4.1 Reliabilitet

Inom intervjuforskning ställs ofta frågan om studiens reliabilitet (Kvale & Brinkmann, 2017). Reliabilitet handlar om forskningsresultatens tillförlitlighet och konsistens. Frågan ställs, om andra forskare kan reproducera resultatet vid andra tidpunkter. Med det menas om intervjupersonerna kommer att ge olika svar till olika intervjuare och om svaren kommer att förändras. I relation till ledande frågor diskuteras intervjuarens reliabilitet då det oavsiktligt kan påverka svaren (ibid.).

För att öka reliabiliteten i vår studie var vi medvetna om att inte påverka intervjupersonens svar genom att ställa ledande frågor och utformade vår intervjuguide med öppna frågor. Då våra intervjuer inriktade sig på olika personers individuella upplevelser var vi medvetna om att resultatet kunde bli svårt att reproducera.

4.4.2 Validitet

Validitet inom samhällsvetenskaplig forskning handlar om en metod undersöker vad den är tänkt att undersöka. Validitet kan med andra ord betyda försvarbart, hållbart och övertygande (Kvale & Brinkmann, 2017). Inom kvalitativ forskning kan validiteten ökas genom att redovisa transparens i studien (Svensson & Ahrne, 2015). Forskningen ska möjliggöra diskussion och debatt för att den ska anses som mer trovärdig. Transparens innebär att man tydligt redogör för forskningsprocessen, vilket bidrar till att läsaren kan ta del av forskningens alla steg (ibid.).

Vi har noggrant beskrivit vårt tillvägagångssätt genom studien, så att den lätt går att följa genom alla steg, för att skapa transparens. Under våra intervjuer förde vi egna anteckningar samt spelade in intervjuerna. Sedan transkriberade vi hälften av materialet var och läste därefter igenom varandras material. Detta gjorde vi för att öka studiens validitet.

4.4.3 Generaliserbarhet

Trovärdighet kan även mätas i hur en studie går att generalisera. Generaliserbarhet innebär att kunna applicera sitt resultat på större miljöer eller andra personer än det som studerats (Svensson & Ahrne, 2015). En annan typ av generalisering är att kunna applicera sitt resultat i en annan tid och plats. Generaliserbarhet går också att mäta genom att jämföra den egna studiens resultat med liknande studier. Kvalitativ forskning har dock kritiserats för sin bristande möjlighet att kunna generalisera sitt resultat. Generaliseringar i stort bör ske med stor försiktighet då det inte går att dra slutsatser att undersökningens resultat går att finna i andra situationer och på andra platser (ibid.).

Då vi endast har intervjuat fyra personer om deras upplevelser har det varit svårt att generalisera resultatet till andra som växt upp med alkoholmissbrukande föräldrar. Ett sätt att möjligen öka studiens generaliserbarhet var att jämföra vår egen studies resultat med liknande studier.

4.5 Etiska ställningstaganden

För att skydda de medverkande i en forskningsstudie finns det fyra etiska krav som är grundläggande och bör beaktas (Vetenskapsrådet, 2002). *Informationskravet* innebär att forskaren ska delge information till de deltagande om de villkor som gäller. Villkoren är att det är frivilligt deltagande, att de deltagande kan avbryta medverkandet när och om de vill (ibid.). *Informerat samtycke* innebär att intervjupersonerna blir informerade om syftet med studien och vilka eventuella risker och fördelar som kopplas till deltagandet (Kvale & Brinkmann, 2017). Intervjupersonerna ska delta frivilligt, utan påtryckning och det ska inte finnas något beroendeförhållande (Vetenskapsrådet, 2002). *Konfidentialitetskravet* innebär att deltagarna har rätt att vara anonyma och insamlade data kommer att anonymiseras (Kvale & Brinkmann, 2017). Forskaren har tystnadsplikt om vad som framkommer under intervjuerna. Materialet ska hanteras på ett varsamt sätt, så att inte andra ska få tillgång till det (Vetenskapsrådet, 2002). *Nyttjandekravet*

innebär att materialet inte får användas till annat än vad det är avsett till. Om personuppgifter samlas in i forskningssyfte får ej dessa användas i andra ändamål (ibid.).

Vi har beaktat samtliga grundprinciper genom att ha informerat om dessa i vårt informationsbrev skriftligen och ytterligare vid intervjutillfällena muntligen. Viss information som framkommit under intervjuerna har tagits bort för att ta hänsyn till intervjupersonernas rätt till anonymitet för att inte röja intervjupersonernas identitet. Utöver dessa grundprinciper fanns det i vår uppsats andra etiska ställningstaganden att ta hänsyn till. Inför den kvalitativa studien är det viktigt att forskaren är medveten om de konsekvenser studien kan medföra för de deltagande (Kvale & Brinkmann, 2017). Vi som författare är medvetna om att vårt ämne kan ha väckt minnen som är känsliga, då vårt syfte är av känslig karaktär. Tre av våra intervjupersoner valde att delta i studien trots det känsliga ämnet eftersom de, enligt dem själva, hade bearbetat sina upplevelser. De deltog då de ansåg att det var ett viktigt ämne och ville framföra sina synpunkter och upplevelser för att synliggöra vad som möjligtvis kunde förbättras. En intervjuperson hade inte bearbetat och pratat om händelsen i samma utsträckning som de övriga, men såg detta som en möjlighet att bidra till ökad kunskap kring ämnet och valde därför att delta. Vi informerade före intervjuerna att de kunde ta en paus om de upplevde att det blev för känslösamt, samt att de kunde välja att inte svara på vissa frågor. Vi frågade de intervjuade om det kändes okej efter intervjuerna för att säkerställa att det kändes bra. Samtliga intervjupersoner upplevde att det kändes okej efter och tyckte att det var bra att de fick bidra med sina upplevelser av uppväxten och socialtjänsten. Ingen intervjuperson nämnde att intervjuerna återskapade gamla minnen som var svåra att hantera. Utöver detta har de fått möjlighet att läsa igenom resultatet för att kunna påpeka om någonting uppfattades fel. Intervjuerna har raderats efter användningen.

5. Resultatredovisning

I detta kapitel presenterar vi vårt resultat från de intervjuer vi har utfört. Resultatdelen börjar med en presentation av våra intervjupersoner och följs sedan av teman som relaterar till vårt syfte och våra frågeställningar, samt den tidigare forskning som tagits fram till vår uppsats. Under varje tema tillkommer underrubriker.

5.1 Presentation av intervjupersonerna

Vi har intervjuat totalt fyra personer varav tre kvinnor och en man. Personerna är mellan 21–36 år. Vi har valt att kalla personerna för IP1, IP2, IP3 och IP4.

IP1 är en kvinna som är 21 år. Hon växte upp i Mellansverige, i en mellanstor stad, tillsammans med sin mamma och pappa och sin biologiska bror. I hennes familj var det både pappan och mamman som hade ett alkoholmissbruk och IP1 och hennes biologiska bror blev placerade i en annan familj redan när IP1 var fem år gammal. I det första familjehemmet bodde hon i åtta års tid. I denna familj missbrukade både familjehemsmamman och familjehemspappan alkohol. Vid 13 års ålder blev IP1 omplacerad i en annan familj som hon idag har god kontakt med. I dagsläget har IP1 ingen relation med sina biologiska föräldrar eller det första familjehemmet.

IP2 är en man som är 23 år. Han flyttade tillsammans med sina bröder, mamma och pappa till Sverige i tidiga tonåren. Där bodde de i en liten stad i norra Sverige. I IP2s familj missbrukade både mamman och pappan alkohol. Han bodde tillsammans med sina föräldrar under hela uppväxten och har idag kontakt med föräldrarna. Föräldrarna är fortfarande aktiva i sitt alkoholmissbruk.

IP3 är en kvinna som är 34 år. Hon växte upp i en stor stad i Mellansverige tillsammans med mamma, pappa och syskon. I hennes familj hade både mamman och pappan alkoholmissbruk. IP3 blev familjehemsplacerad när hon var tio år gammal i två olika tillfälliga hem. Sedan blev hon placerad i ett familjehem under 7,5 år, tillsammans med ett syskon. Hon har inte någon kontakt med detta familjehem idag och hennes två biologiska föräldrar har gått bort. Hon har kontakt med sina syskon.

IP4 är en kvinna som är 36 år. Hon växte upp i en stor stad i Mellansverige tillsammans med mamma, pappa och syskon. I hennes familj var det främst mamman som

missbrukade alkohol, men även pappan. IP4 berättat att vissa ansåg att pappan var medberoende och andra ansåg att han hade ett alkoholmissbruk. Hon blev familjehemsplacerad vid 12 års ålder. Hon placerades i ett antal olika familjehem och bodde som längst hos en familj i 3,5 år. IP4 har kontakt med sina syskon i dagsläget, men hennes föräldrar har gått bort.

5.2 Intervjupersonernas upplevelser av att växa upp med alkoholmissbrukande föräldrar

Här presenterar vi vårt första tema som är intervjupersonernas egna upplevelser och känslor av att växa upp med föräldrar med alkoholmissbruk. Det relaterar till vår första frågeställning: *Hur kan vuxna barn beskriva sina upplevelser av att växa upp i en familj med alkoholmissbrukande föräldrar.* Avsnittet har sedan delats in tre underrubriker.

5.2.1 Föräldrarnas missbruk och dess konsekvenser för familjen

Under första delen av vår intervju fokuserade vi på hur intervjupersonerna upplevde sina föräldrars alkoholmissbruk och hur det påverkade deras vardag under uppväxten.

5.2.1.1 Misshandel, övergrepp och ekonomiska problem

Samtliga intervjupersoner beskriver att båda deras föräldrar missbrukade alkohol i stor omfattning, under lång tid. Detta märktes inom familjen genom att föräldrarna drack alkohol framför övriga familjemedlemmar. Alla intervjupersoner upptäckte föräldrarnas alkoholmissbruk själva i barndomen. Några intervjupersoner beskriver också andra problem i familjen, som misshandel, övergrepp och ekonomiska problem. IP1 beskriver att i hennes biologiska familj, där hon bodde fram till fem års ålder, förekom det både missbruk och misshandel under alla år. Hon berättar att hon förstod att föräldrarna missbrukade när hon skulle fylla fem år, på grund av hur de uppförde sig. Hon blev utsatt för både misshandel och sexuella övergrepp av sina föräldrar i samband med föräldrarnas alkoholintag, samt i ett av de familjehem där hon placerades.

Just i det sambandet blev det ju även att han utnyttjade mig sexuellt och det var väl egentligen i hela det sambandet som det blev för mycket Det var väldigt tydligt med alkoholen, dom var ju påverkade nästan hela tiden. Samma sak där, misshandel och sexuella övergrepp (IP1).

IP2 berättar att föräldrarnas alkoholmissbruk märktes tydligt vid högtider och han berättar att första gången han märkte att föräldrarna hade ett problem var en jul när han

var 11–12 år. IP2 beskriver att han kunde få fysiska bestraffningar om han gömde föräldrarnas alkohol.

Vi försökte att prata och vi försökte att gömma flaskorna, om vi gömde flaskorna då kunde vi ju få oss en flathand (IP2).

IP3 märkte att föräldrarna hade ett alkoholmissbruk när hon var sju år. Då hade missbruket pågått i ungefär ett års tid. IP4 var även hon sju år när föräldrarnas alkoholmissbruk blev tydligt för henne.

5.2.1.2 Känslan av att vara annorlunda

Samtliga intervjupersoner beskriver en känsla av att vara eller att ha det annorlunda än andra barn. Graden och arten av känslan av att vara annorlunda var dock olika. En av intervjupersonerna, IP1, beskriver en känsla av övergivenhet. Hon formulerade det som att hon var mer “självgående” än andra barn och “tog hand om sig själv”. IP2 beskriver känslan av att vara annorlunda, genom att föräldrarnas alkoholmissbruk påverkade hela familjen ekonomiskt. Detta märktes genom att barnen inte fick gå på olika aktiviteter som andra barn gick på, så som exempelvis fotboll. Både IP3 och IP4 märkte båda tidigt att deras familj inte var som alla andras. Bland annat hade de båda erfarenheter av polisingripanden i hemmet i samband med bråk och alkoholpåverkan.

Ja, alltså för oss var det ju normalt att polisen kom på helgerna för att det var bråk (IP3).

Polisen hade ju klippkort hos oss (IP4).

5.2.1.3 Känslor och bortförklaringar

Alla intervjupersoner beskriver att de upplevt en besvikelse över att föräldrarna missbrukade alkohol. IP4 beskriver exempelvis att hon kände sig arg, ledsen, besviken och hjälplös som barn, då hon inte kunde påverka sina föräldrar tillräckligt mycket för att få dem att sluta dricka alkohol.

Jag upplevde en stor besvikelse när mina föräldrar drack, just för att det inte var vi barn som var prioriterade, utan det var alkoholen (IP4).

Flera av intervjupersonerna beskriver även att föräldrarna bortförklarade sin alkoholkonsumtion på olika sätt.

Dom sa alltid att det var mormor som var värst och vi minns inte det för vi var så små och sådär men det var nog bullshit för dom var nog lika illa tror jag (IP2).

Då var det att, jag behöver ett glas vin för att varva ner efter jobbet, sen blev det onsdag, sen blev det fredag, lördag och sen var det liksom fest hela veckan (IP3).

5.2.1.4 Stöd och skydd från omgivningen

Bara en av intervjupersonerna beskriver skydd och stöd som hon fick av omgivningen. Ingen annan av intervjupersonerna nämner något specifikt stöd. IP3 har inte påverkats av föräldrarnas alkoholmissbruk i samma utsträckning som de övriga, då hon beskriver att hon haft stöd och skydd omkring sig. IP3, som kunde vara öppen med situationen i familjen, beskriver hur föräldrarna har festat framför barnen, men att hon aldrig såg det som ett problem. Detta eftersom det alltid har funnits en familj som har hämtat dem hemifrån när föräldrarna festade. När det sedan var ordning och reda igen återvände de hem.

När dom har druckit och det har sparat ut så har alltid en familj kommit hem till oss och tagit oss därifrån, så vi har alltid haft som en skyddsfamilj (IP3).

5.2.1.5 Föräldrarnas missbruk och intervjupersonernas relation till föräldrarna idag

De flesta föräldrarna hade missbrukat under hela eller nästan hela barnens uppväxt, även efter att de flyttade hemifrån av olika anledningar och de flesta hade ännu ett pågående missbruk. Detta har påverkat deras kontakt med föräldrarna, som i de flesta fall helt hade upphört, men i något fall fortsatt. Bara en av föräldrarna, en pappa, hade slutat missbruka. IP4 berättar att alkoholmissbruket aldrig upphörde för hennes mamma och att pappan hade perioder då han drack alkohol. IP3 berättar att hennes mammas missbruk fortsatte tills att hon fick en cancerdiagnos och att hon nu har gått bort. Hennes pappa slutade missbruka alkohol i samband med att föräldrarna separerade. Nu hade också pappan gått bort.

Bara en av intervjupersonerna, IP2, hade fortfarande kontakt med sina biologiska föräldrar, trots att deras alkoholmissbruk ännu pågick. Han menar att föräldrarna inte vill ha någon hjälp och beskriver att han känner en uppgivenhet i att försöka få sina föräldrar att ta emot hjälp för sitt missbruk.

När dom inte söp då älskade jag dom och det gör jag idag också men när dom super då vill jag inte ha något med dom att göra Vi är en bra familj, det känns så jävla dubbelmoral men Jag börjar förlåta det nästan, för jag orkar inte bry mig längre (IP2).

De övriga intervjupersonerna hade inte längre kontakt med sina föräldrar. En av dem, IP1, hade helt brutit kontakten med båda sina föräldrar. Hon berättar att hon hade tagit kontakt med sina biologiska föräldrar i tonåren efter att hon blev omplacerad, då hon saknade att ha en biologisk familj som andra. Hon beskriver att hon dock insåg ganska snart att hennes mamma var psykiskt instabil och att hennes pappa fortfarande missbrukade. Detta gjorde att hon inte ville fortsätta kontakten med dem.

5.2.2 Den stora familjehemligheten

Under flera av intervjuerna framkom det att alkoholmissbruket inte var talbart utanför familjen och ibland inte heller inom familjen. Det var en väl bevarad familjehemlighet. Flera av intervjupersonerna har haft svårt att prata med sina föräldrar om alkoholmissbruket, men de flesta hade ett stöd i att prata med sina syskon.

5.2.2.1 Att prata eller inte prata om föräldrarnas alkoholmissbruk

IP1 beskriver att hon inte kunde prata, varken med familjen eller utomstående, om föräldrarnas alkoholmissbruk.

När jag var liten så var jag ju i det stadiet att jag försökte skydda de andra och jag försökte skydda mig själv för att det var extremt jobbigt var det. Så det var väl därför jag höll tyst om det (IP1).

IP2 beskriver att han kunde prata med sina syskon om föräldrarnas alkoholmissbruk, men inte utanför familjen eller med föräldrarna. Syskonen brukade prata mycket och fantiserade på nätterna om hur det kunde ha varit om föräldrarna inte drack alkohol. Att tala om missbruket så att föräldrarna hörde var inte möjligt. IP4 berättar att om någon

inom familjen tog upp missbruket blev det bråk, eftersom föräldrarna ansåg att de inte hade något problem. Hon menar att hon själv försökte skydda mamman och pappan genom att hålla situationen hemlig och att ingen utomstående hade med deras familjesituation att göra.

Att familjemedlemmarna inte kunde tala om missbruket innebar dock inte att omgivningen var omedvetna om problemet. Personer utanför IP4:s familj hade till och med gjort anmälningar till socialtjänsten. Bara IP3 skiljer sig från de övriga i frågan om att berätta om föräldrarnas alkoholmissbruk utanför familjen. Hon hade alltid varit öppen med situationen och skolpersonalen visste om det, liksom vänner till familjen och kompisars föräldrar. Inom familjen gick det däremot inte att tala om missbruket eftersom hennes föräldrar inte pratade öppet om det. Dock menar hon att hon inte hade någon skuld i att föräldrarna missbrukade.

Det är inte mitt fel att dom dricker (IP3).

Två av intervjupersonerna beskriver att de hade en rädsla för vad som skulle hända om de berättade om familjesituationen för utomstående. IP4 beskriver att hon var rädd att bli placerad, då hon ville bo kvar hemma. IP2 berättade om hur hans föräldrar pratade illa om socialtjänsten under hela hans uppväxt och talade om att socialtjänsten kunde separera familjen. Han tog hoten på stort allvar.

Hade det hänt med mig och mina bröder då hade det inte, då hade, ja jag hade fan tagit livet av mig så är det (IP2).

5.2.3 Att behöva ta föräldraansvar

Ett annat ämne som framkommit under intervjuerna är hur de flesta upplevt att de har behövt bli vuxna i ung ålder. De berättar om hur de har tagit ett föräldraansvar som barn, genom att bland annat gömma flaskor, ta hand om syskon och avleda föräldrarnas aggressivitet.

5.2.3.1 Intervjupersonernas upplevelser av att behöva eller inte behöva ta föräldraansvar

Det vanligaste sättet att ta föräldraansvar var att ta hand om sina syskon. IP2 som var äldst i syskonskaran beskriver hur han kände ett ansvar över sina bröder och att han

försökte få sina föräldrar att bli arga på honom istället för på sina syskon, när föräldrarna var på dåligt humör.

Jag tror att jag blev vuxen lite för fort för jag fick alltid tänka på den där skiten. Jag kunde inte vara vanlig, eller jag vet inte (IP2).

IP4 som också var äldst i syskonskaran, beskriver hur hon hela tiden hade uppsikt över vad som hände hemma för att skydda sina syskon och sina föräldrar. Hon beskriver hur hon fick ta ett vuxenansvar väldigt tidigt och menar att en åttaåring inte ska behöva sitta hemma och vara barnvakt åt sina syskon en fredag, men att hon ändå gjorde det.

Ens familj är ju ändå det viktigaste man har, tycker man ju då i alla fall. Jag tänkte att det var bättre att jag sov hemma, om det var något av mina syskon som skulle behöva något, så har de ju ändå mig (IP4).

Bara IP3 skiljer sig från de övriga avseende att behöva ta föräldraansvar. Hon menar att hennes syster tog det vuxna ansvaret för syskonen och hennes föräldrar, då hon var äldst i syskonskaran. Hon beskriver hur hennes syster gömde flaskor för föräldrarna, även IP2 beskriver att han gömde föräldrarnas alkoholflaskor.

5.3 Intervjupersonernas upplevelser av stödet från socialtjänsten under uppväxten

I detta avsnitt presenteras vårt andra tema som relaterar till vår andra frågeställning:

Vilket stöd kan vuxna barn uppleva att de fick av socialtjänsten under uppväxten i ett hem med alkoholmissbrukande föräldrar och på vilket sätt beskrivs detta? Avsnittet har delats in i två underrubriker.

5.3.1 Kontakten med socialtjänsten i uppväxten

Under andra delen av vår intervju fokuserade vi på hur intervjupersonerna upplevde det eventuella stödet och bemötandet av socialtjänsten, under deras uppväxt.

5.3.1.1 Första kontakten med socialtjänsten och erfarenheter av den

Vi var intresserade av hur den första kontakten med socialtjänsten såg ut för de intervjuade och hur länge missbruket hade pågått innan kontakten påbörjades. Samtliga intervjupersoner hade minnen av kontakter med socialtjänsten och alla minns första kontakten väl. IP1 berättar att hennes första kontakt med socialtjänsten, som var i samband med att hon skulle bli familjehemsplacerad, fick henne att känna att någon

lyssnade på och såg henne för första gången. Hon berättar att det var då hon insåg att hennes familjesituation inte var normal. IP2 hade sin första kontakt med socialtjänsten ett år efter att han och hans familj hade flyttat till Sverige, då var han cirka 15 år gammal. Han beskriver att han upplevde att socialtjänsten avslutade kontakten för snabbt och att de trodde på honom när han sa att allting var bra hemma. Han beskriver också hur hans mamma och pappa gjorde allt för att familjen inte skulle ha någon kontakt med socialtjänsten. IP3 berättar att hennes mamma och pappa hade en kontakt med socialtjänsten före barnen. Första kontakten med socialtjänsten som hon minns var när hon var tio år och blev familjehemsplacerad för första gången. IP4 var tio år när hon hade sin första kontakt med socialtjänsten och berättar att socialtjänsten då kom till skolan och pratade med henne, på grund av flertalet orosanmälningar som hade inkommit. Sammanfattningsvis hade intervjupersonerna en övervägande negativ inställning till den första kontakten med socialtjänsten.

Det var bara jobbigt att dom började dyka upp, för vad ska ni göra här? Vadå, det är väl inget fel hos oss? Man börjar ju med den här försvarsställningen igen liksom, men nej, jag mår bra, vi har det bra hemma. För mig var det naturligt, att jag måste skydda (IP4).

Det gjorde att de inte berättade hur de hade det, utan framställde sin familjesituation positivare än den i verkligheten var, av oro att behöva flytta från familjen.

Om du tar bort min familj och jag har bara skolan kvar då skulle jag inte klara mig ...
Så kommer socialtjänsten där och försöker peta sig in och det går inte, ge mig någonting som jag kan falla tillbaka på (IP2).

5.3.1.2 *Upplevelserna av socialtjänstens stöd och bemötande*

Intervjupersonerna gavs möjlighet att beskriva sina egna upplevelser av socialtjänstens bemötande och eventuella stöd. Samtliga intervjupersoner beskriver en besvikelse över hur socialtjänsten hade bemött dem under deras uppväxt med alkoholmissbrukande föräldrar. IP1 upplevde att socialtjänsten var ett stort svek när hon bodde i sitt första familjehem. Detta då socialtjänsten skulle hjälpa henne från missbruk och fysisk misshandel, men hon hamnade i en annan familj där både misshandel och alkoholmissbruk pågick. Hon berättar hur hon sökte hjälp på grund av detta hos socialtjänsten, men det skulle ta åtta år innan hjälpen kom. Hon berättar hur hon

öppnade upp sig i förtroende för socialtjänsten om vad som pågick i hemmet och att socialsekreterarna då hade berättat detta för föräldrarna i familjehemmet. Det ledde till att IP1 blev utsatt för misshandel ännu en gång av familjehemsföräldrarna. Efter detta fick IP1 flytta till ett nytt familjehem. IP2 berättar hur han upplevde att socialsekreterarna ställde fel frågor och trodde på honom för lätt.

Också tror man att man är smart liksom man tror fan vad grym jag är, jag lyckades att få dom att tro att allting är bra så fortsätter man i sin bubbla (IP2).

IP3 beskriver det som IP1 också beskrev, att hon inte kände något förtroende för socialsekreterarna, då de berättade för familjehemsföräldrarna det IP3 hade berättat i förtroende till dem. IP3 nämner dock att hon var nöjd med en kontakt som hon hade med en socialsekreterare, när hon var 15–16 år, som hon fick förtroende för. Denna socialsekreterare såg till hennes behov, och inte familjehemsföräldrarnas. En annan sak, som flera intervjupersoner framhöll, var att det hade utsatts för ständiga byten av socialsekreterare. Både IP3 och IP4 beskriver i intervjuerna att de bytte socialsekreterare ofta och att det då var svårt att skapa en förtroendefull relation. IP4 beskriver också besvikelse över att de socialsekreterare hon mötte inte bemött henne på ett barns nivå och att de inte varit “pedagogiska”.

5.3.1.3 Familjens eventuella insatser från socialtjänsten

Vi intresserade oss även i att undersöka om intervjupersonerna och deras familjer fått några insatser från socialtjänsten eller övrigt stöd, individuellt eller tillsammans som en familj.

Samtliga intervjupersoner beskriver att de inte tyckte att de fick de insatser de var i behov av, varken barnen eller deras familjer. Det innebar dock inte att ingen i familjen hade fått stöd. Flera av intervjupersonerna beskrev att deras föräldrar hade fått visst stöd att avsluta sitt missbruk. IP1 berättar att hennes biologiska pappa fick stöd för att avsluta sitt alkoholmissbruk när hon var placerad. Hon berättar dock att hon själv inte fick något stöd, varken i sin biologiska familj eller det familjehem hon först blev placerad i. IP3 nämner att hon hade utretts på BUP med anledning av föräldrarnas alkoholmissbruk. Även föräldrarna hade erbjudits hjälp och stöd. Hennes pappa hade behandlats med antabus och hennes mamma hade varit på behandling för sitt

alkoholmissbruk. Hennes pappa hade haft god kontakt med socialtjänsten och blivit lovad allt stöd och hjälp han behövde för att vara ensamstående pappa med fyra barn. Detta var när han hade separerat från IP3:s mamma, men då han istället valde att fortsätta sitt förhållande med mamman, fick barnen inte bo kvar i hemmet.

Även IP4 berättar att hon själv sällan hade haft samtal med socialtjänsten, men att föräldrarna fått behandling och antabus. De hade trots detta fortsatt med sitt missbruk. IP4 berättar att hon vid några tillfällen åkt iväg som en familj för att hennes mamma skulle träffa någon i samma situation som henne. Detta avslutades dock då hennes mamma inte ville fortsätta. IP4 berättar att hon hade blivit beviljad att gå till en psykolog genom socialtjänsten, men förlorade förtroendet för psykologen, som hade kontakt med socialtjänsten vid ett tillfälle i samband med att föräldrarna begärt hem sina barn. Då berättade psykologen det IP4 hade sagt i förtroende till henne.

Alla intervjupersoner som var placerade i familjehem beskriver att de inte i förväg fått reda på att de skulle flytta från sin familj. De beskriver att socialsekreterarna tog med dem till den nya familjen och sagt att de bara skulle hälsa på där och sen åka hem igen, de berättade inte att de skulle bo kvar. Alla upplevde att de inte blivit "inskolade" och att placeringsprocessen inte inkluderade barnens behov. IP3 menar att socialtjänsten gjorde rätt beslut, men på fel sätt. IP1 och IP4 beskriver båda att de aldrig fick möjlighet att rota sig, då de flyttades mellan olika familjehem.

Du kommer ju till en helt ny familj, till nya människor liksom. Du har ingen koll över huvud taget. Och jag tyckte väl då som jag har tyckt under ett tag, att det alltid varit så jobbigt eftersom det rivs ju upp hela tiden, du kan ju inte sätta rötter någonstans. Just eftersom man skapar ju vänner, ett kontaktnät, sen försvinner det och man får börja om igen liksom (IP1).

5.3.2 Kontakten med socialtjänsten idag

Under intervjuerna intresserade vi oss för hur kontakten med socialtjänsten eller övrigt stöd såg ut idag. Ingen av intervjupersonerna har någon form av samtalskontakt eller kontakt med socialtjänsten idag. Flera nämnde dock att de tidigare hade haft eller skulle ha önskat en stödjande kontakt. IP1 beskriver hur hon blev beviljad en kontaktperson i samband med att hon fick flytta från sitt första familjehem. Hon var 18 år när kontakten med socialtjänsten upphörde. IP2 har inget stöd i dagsläget för att prata om sin situation,

men skulle vilja prata med någon om det han gått igenom. Att han inte gör det förklarar han med att det skulle kännas som om han går emot sin egen familj. Ett par av intervjupersonerna har inte önskat någon fortsatt kontakt med socialtjänsten eller samtalskontakt. IP3 beskriver att hon inte behövt något stöd, då hon har varit öppen med situationen redan från barndomen och kunnat bearbeta det allt eftersom. IP4 beskriver att hennes förtroende att prata med någon om hennes barndom är förstört efter kontakten med psykologen som svikit henne.

5.4 Hur socialtjänsten kan förbättra sitt stöd i möten med barnen

I detta avsnitt presenteras vårt sista tema som relaterar till vår tredje frågeställning: *Vad kan socialtjänsten göra för att förbättra sitt stöd till barn som växer upp med föräldrar i alkoholmissbruk, enligt de intervjuade.* Avsnittet presenteras i en underrubrik.

5.4.1 Hur socialtjänsten kan förbättra sitt bemötande och stöd

För oss författare var det viktigt att ge intervjupersonerna möjlighet att uttrycka hur de önskar att socialtjänsten hade bemött dem i situationen. De fick också möjlighet att delge tankar kring hur socialtjänsten kan möta barn i liknande situationer i framtiden.

5.4.1.1 Att möta barnen på deras nivå - utifrån deras behov

Samtliga intervjupersoner var i olika grad missnöjda med hur de själva hade blivit bemötta av socialtjänsten och önskade att barn i framtiden skulle bli bättre bemötta. Alla nämner hur de önskade att socialtjänsten hade bemött dem som ett barn och på deras individuella nivå. De upplevde att socialtjänsten främst hade föräldrarnas missbruk i fokus, att barnen hamnat i skymundan av detta och att deras behov inte hade beaktats. IP1 önskar att socialtjänstens personal skulle vara mer medveten om att alla barn är olika individer och att de har olika behov. IP3 önskar att socialsekreterarna ska vara mer kompetenta att prata med barn och mer öppna med vad deras syfte med samtalet med barnen egentligen är. IP4 upplever att hon själv aldrig blivit lyssnad på och frågad vad hon hade för behov eller vad hon skulle må bra av. Hon hade önskat att socialsekreteraren hade talat med henne och förklarat att det inte var hennes fel att föräldrarna drack.

Att höra att det är inte du som har gjort fel, utan det är andra omständigheter och orsaker (IP4).

5.4.1.2 Att våga fråga rätt frågor, och större tydlighet och information

Samtliga intervjupersoner har lyft fram det faktum att det är viktigt att socialsekreterarna vågar vara ärliga och tydliga, samt ställa rätt frågor även om de är obekväma. Ingen av intervjupersonerna upplever att de haft tillräckligt många enskilda samtal med socialsekreterarna, utan sina föräldrar, och önskar att socialsekreterarna ska ta sig tid att prata enskilt med barnen. Intervjupersonerna hade flera olika råd till framtidens socialsekreterare i mötet med barn med missbrukande föräldrar. Dels handlade det om tydlighet, att barnen skulle få veta vad som skulle komma att hända, dels också att ha mod att fråga om föräldrarnas missbruk och att låta barnen förstå att det finns fler barn med samma problem. IP2 förklarade att han hade upplevt att socialtjänsten fokuserade på fel frågor. Han menar att de aldrig frågat om föräldrarnas alkoholmissbruk och att han önskar att de hade ställt den obekväma frågan. Även om han hade sagt nej, hade det hjälpt honom att förstå att han inte hade normala hemförhållanden. Han nämner även att han hade önskat att socialsekreterarna hade fått honom att förstå att han inte var ensam i detta, utan att det finns andra barn som har föräldrar med alkoholmissbruk. Han önskar att socialsekreterarna hade varit tydligare i sin information till honom själv och berättat för honom att han och hans familj skulle bli hjälpta tillsammans. Detta eftersom han då inte hade behövt känna att han var tvungen att skydda sin familj genom att inte berätta om situationen.

6. Analys av empiri utifrån teori

I detta kapitel analyseras empirin utifrån *Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell*, *Barndomssociologi* med inriktning på begreppen *föräldrafiering* samt *being* och *becoming* samt *Stigma*.

6.1 Vår analys av empirin utifrån stigma

Känslan av att vara annorlunda var ett återkommande tema i intervjuerna. Alla de intervjuade hade upplevt en känsla av att vara annorlunda på grund av föräldrarnas alkoholmissbruk och detta framkom genom olika beskrivningar, exempelvis ekonomisk utsatthet, misshandel och övergrepp. Detta går att förklara med hjälp av begreppet stigma, som innebär att individen känner sig olik och sämre än andra i samma sammanhang. Att känna sig annorlunda bidrar till en känsla av utanförskap (Goffman, 2014). Ett exempel på detta är att inte ha möjlighet att delta i aktiviteter som de andra i samma ålder, vilket bidrar till en känsla av utanförskap. Något som alla intervjupersoner beskrev på olika sätt, var känslan av att vara avvikande. Ett exempel var att intervjupersonerna kände sig annorlunda, då deras familjer avvek från den "normala familjen". Att ha föräldrar med alkoholmissbruk kan innebära att familjen bryter mot de normer som finns i samhället (Goffman, 2014). Att föräldrar blir hämtade av polis kan anses som mycket avvikande i vårt samhälle och något som märks i omgivningen och bidrar till stigmatisering.

6.2 Vår analys av empirin utifrån Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell

Resultaten visade att barnens situation på individplanet hade påverkats mycket av vad som hände i familjesystemet. Bronfenbrenner beskriver att den viktigaste delen i barns utveckling är relationen mellan föräldrarna och barnen. Alla delar i det system barnet ingår i hänger ihop, vilket gör att barnet påverkas vid förändringar i något av systemen (Bronfenbrenner, 1979, 2000 i Tinnfält, Fröding, Larsson & Dalal, 2018).

Alla våra intervjupersoner berättade om svårigheter i familjen som förorsakats av föräldrarnas missbruk. Flera föräldrar hade separerat och barn hade separerats från sina föräldrar genom socialtjänstens insatser, med allvarliga konsekvenser för det fortsatta livet. Barnet påverkas i hög grad av relationen till föräldrarna och eventuella förändringar inom familjen. Föräldrarna ingår i barnets sociala system på mikronivå, vilket innebär att familjeklimatet är viktigt för att barnet ska fungera och må bra (Hwang & Nilsson, 2013). Alla intervjupersoner påverkades inte i lika hög grad av föräldrarnas

alkoholmissbruk. Detta kan bero på andra skyddsfaktorer, exempelvis grannar och andra skyddande familjer, inom mikronivån, som har varit gynnsamma för barnets utveckling.

Intervjupersonerna beskrev i intervjuerna att de inte fick det stöd i familjen som de har behövt och önskat från socialtjänsten. Socialtjänsten är ett system på exonivå som påverkar barnet, eftersom den ska fungera som barnets skydd, men också har skyldighet att ingripa med insatser om barn far illa. System på exonivån är system som påverkar barnets tillvaro, trots att barnet inte har direkt kontakt med miljön, exempelvis socialtjänsten (Hwang & Nilsson, 2013). Socialtjänsten har ett ansvar för att barn i familjer med alkoholmissbruk får det stöd som de behöver (Socialstyrelsen, 2009). Dess arbetssätt har därför stor betydelse för barnen och familjen. Intervjuerna visade på brister i arbetssättet. Då blivande familjehem inte hade utretts tillräckligt ledde detta till svåra upplevelser för barnet. Socialtjänsten hade också brustit när det gällde att informera barnen om vad som hände under utredningen och det hade lett till att de inte förstod vad som hände och att de inte kände sig lyssnade på. Detta ledde till ett bristande förtroende för myndigheten.

Barnens tillvaro under barndomen hade också påverkats av företeelser på makronivå, så som värderingar i samhället och synen på människor med missbruk. De upplevde sig som avvikande och mindre värda genom sin samhörighet med föräldrarna. Makronivå handlar om det samhälle som individen lever i, exempelvis normer och levnadsstandard (Hwang & Nilsson, 2013).

6.3 Vår analys av empirin utifrån barndomssociologiska begreppen föräldrafiering samt being och becoming

De personer som ingick i vår uppsats beskrev att de hade tagit ett ansvar i hemmet som vanligtvis barn inte behöver ta, genom att bland annat ta hand om yngre syskon, gömma föräldrarnas alkoholfaskor och avleda aggressivitet från föräldrarna. Detta överensstämmer med tidigare forskning kring begreppet föräldrafiering som återfinns i teorin barndomssociologi. Föräldrafiering är vanligt förekommande när föräldrarna har ett alkoholmissbruk och det kan pågå under en längre tid (Näsman & Alexandersson, 2017). En person skiljde sig från övriga i resultatet avseende detta, vilket kan ha att göra med att ett äldre syskon tagit ett föräldraansvar över syskon och övriga syslor i hemmet.

En person som deltog i vår studie beskrev att hon i samband med sin första kontakt med socialtjänsten upplevde att hon blev lyssnad på för första gången. Personen upplevde dock att upplevelsen att bli lyssnad på upphörde tidigt. Flera av intervjupersonerna upplevde att de inte blev lyssnade på och att de inte fick möjlighet att berätta om sina upplevelser för socialtjänsten, eller att de blev bemötta på ett barns nivå. Att ge barnen möjlighet att uttrycka sina upplevelser och att lyssna på barnen går att koppla till den barndomssociologiska teorin och begreppet being. Teorin vill att barns villkor ska förbättras och att barn ska ges makt i frågor som berör dem. Genom att beakta barnen som beings istället för becomings är det viktigt att barnen blir lyssnade på och att deras berättelser ska bli hörda (Halldén, 2007).

7. Diskussion

I detta avslutande kapitel presenteras studiens viktigaste resultat följt av en resultatdiskussion, där vi diskuterar vårt empiriska material i förhållande till teorier och tidigare forskning. Detta följs av en metoddiskussion och avslutningsvis ges förslag till fortsatt forskning.

7.1 Studiens viktigaste resultat

Syftet med studien var att synliggöra vuxna barns upplevelser av att växa upp med alkoholmissbrukande föräldrar och i vilken mån socialtjänsten fanns som ett stöd under dessa förhållanden. Vi har gjort en kvalitativ undersökning där vi intervjuade fyra personer som vuxit upp med föräldrar med alkoholmissbruk.

Utifrån vår första frågeställning, som handlar om vuxnas upplevelser av att växa upp med föräldrar med alkoholmissbruk, har det framkommit att alla intervjupersoners föräldrar missbrukade alkohol i stor omfattning. Detta märktes inom familjen genom att föräldrarna drack synligt inför övriga familjemedlemmar. Misshandel, övergrepp och ekonomiska problem förekom i flera av dessa familjer. Något annat som framkom var att samtliga intervjupersoner hade en känsla av att vara eller att ha det annorlunda än andra barn. Det framkom också att intervjupersonerna upplevde en besvikelse över att föräldrarna missbrukade alkohol. Ingen av intervjupersonerna har kontinuerlig kontakt med sina föräldrar, endast en har sporadisk kontakt. Ett annat viktigt resultat var, att alkoholmissbruket inte var något man talade om inom familjen och inte heller utanför familjen. En del av intervjupersonerna kunde prata om situationen med sina syskon, men att tala med föräldrarna kändes omöjligt. Det framkom att de flesta intervjupersoner behövde ta ett vuxenansvar i hemmet i ung ålder. Detta genom att bland annat ta hand om sina yngre syskon, avleda konflikter och gömma föräldrarnas alkohol. Bara en berättade att hon inte behövde dölja föräldrarnas alkoholmissbruk och inte heller ta något extra ansvar hemma, då hennes storasyster tog den rollen.

Vår andra och tredje frågeställning handlar om socialtjänsten, dess eventuella stöd och intervjupersonernas egna råd kring hur socialtjänsten önskvärt kan bemöta barn som befinner sig i liknande situationer i framtiden. Ett viktigt resultat vi har funnit är att samtliga intervjupersoner uttrycker en besvikelse över hur socialtjänsten har bemött dem under uppväxten. De upplever inte att de fick det stöd de var i behov av, varken barnen eller föräldrarna. Ingen av familjerna fick någon form av familjeorienterad

behandling. Att möta barnen på deras individuella nivå och att ha barnens behov i fokus var något samtliga intervjupersoner hade önskat av socialtjänsten. Andra önskemål från samtliga intervjupersoner var att socialsekreterarna ska våga vara ärliga, tydliga och att våga ställa rätt frågor, även om de är obekväma. Ingen upplever att de har fått tillräckligt många enskilda samtal med socialsekreterarna, vilket de hade önskat. Ingen av intervjupersonerna har någon kontakt med socialtjänsten i dagsläget.

7.2 Resultatdiskussion

Utifrån våra resultat och utifrån tidigare forskning gör vi tolkningen att det är av stor vikt att socialtjänsten har i åtanke att familjemiljön ska fungera kring barnen och att insatser inte endast ska finnas för föräldrarna med alkoholmissbruk, utan även för övriga familjemedlemmar. Att bara försöka hjälpa delar av familjen tror vi inte leder till en hållbar förändring, utan vi tror att med utgångspunkt från vår insamlade empiri, är det viktigt att även involvera nätverket omkring familjen. Intervjuerna visade att socialtjänstens bemötande och stöd till barnen inte hade varit tillräckligt. Det framkom också att det var viktigt med tydlighet, så att barnen kunde förstå syftet med socialtjänstens insatser. Resultaten visade brister i informationen från socialtjänsten till barnen vid familjehemsplaceringar. Utifrån resultat, teori och tidigare forskning anser vi att det är viktigt att barnen får den information som behövs för att förstå vad som sker, då barnen har rätt till delaktighet. Det var viktigt för de deltagande i studien att ha samma socialsekreterare under sin kontakt med socialtjänsten. Detta då det är svårt att skapa en tillitsfull relation med socialsekreterare om de byts ut för ofta. Socialtjänsten ska också ha ansetts avslutat kontakten med en av familjerna för snabbt och önskemålen hade varit att handläggarna skulle bli bättre på att läsa signaler och se att någonting inte var som det skulle. Utifrån våra resultat avseende detta, samt tidigare forskning och teori, är det önskvärt att socialtjänsten tar hänsyn till att barn bör bli lyssnade på och tilldelas en och samma socialsekreterare, för att få möjlighet att skapa en tillitsfull relation.

Alla deltagande i denna studie tycks inte ha påverkats i samma omfattning av sina föräldrars alkoholmissbruk. Den som inte behövde dölja föräldrarnas alkoholmissbruk och inte behövde ta ett föräldraansvar hemma, drabbades inte på samma sätt som dem som behövde hålla föräldrarnas missbruk hemligt och ta föräldraansvaret. De skyddande faktorer som kan ha varit bidragande till att inte drabbas av föräldrarnas

alkoholmissbruk i samma omfattning, kan ha varit en annan familj som fungerade som ett skydd från en del av missbrukets baksidor. Ett annat skydd kan ha varit ett äldre syskon, som tog det ansvar som behövdes i hemmet, som föräldrarna inte hade förmåga att ta när de missbrukade alkohol.

Vår insamlade empiri av samtliga intervjuer stämmer bra överens med den tidigare forskning som berör liknande område. Vår empiri stämmer överens med vad den tidigare forskning och vad begreppet stigma säger om känslan av att vara annorlunda och känslan av besvikelse gentemot föräldrarna när de dricker. Våra resultat visar att missbruket, med något undantag, hölls som en familjehemlighet och att det inte gick att prata med utomstående om föräldrarnas alkoholmissbruk, samt att flera upplevde ett behov av att ta större ansvar i hemmet, vilket stämmer överens med tidigare forskning. Genom att socialsekreterarna i möten med barn i liknande situationer försöker samtala kring vardagsrutiner i hemmet, kan möjligtvis detta leda till att upptäcka dessa barn, trots att de inte berättar öppet om missbruket. Studiens resultat visar att det kan finnas en rädsla hos barnen att familjen ska bli separerad av socialtjänsten om de talar öppet om föräldrarnas missbruk. Resultaten visar också att föräldrarna kunde ha pratat illa om socialtjänsten, för att få sina barn att inte berätta om hemsituationen. Utifrån detta anser vi att socialtjänsten kan behöva ge tydligare information om deras hjälp och stöd kring familjer i utsatta situationer och att alkoholmissbruk inom familjen inte innebär att familjen behöver bli separerad. Våra resultat stämmer också överens med den tidigare forskning som handlar om hur socialtjänsten kan bemöta dessa barn och hur familjeorienterade insatser önskas.

Det skiljer femton år mellan vår yngsta intervjuperson och vår äldsta intervjuperson, men de går ändå att finna stora likheter i deras berättelser av sina upplevelser av att växa upp under dessa förhållanden. Genom detta har vi gjort en tolkning att en uppväxt med föräldrar med alkoholmissbruk påverkar barnens liv på liknande sätt, oavsett när detta hänt i tid och rum. Det går också att finna stora likheter när det gäller deras upplevelser av socialtjänsten. Detta är någonting vi finner anmärkningsvärt, då socialtjänsten hela tiden bör vara under utveckling och att socialsekreterare idag är skyldiga att beakta barnperspektivet och barnens delaktighet i större utsträckning.

Vi har tolkat empirin med utgångspunkt i Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell, stigma och begrepp inom barndomssociologin och är medvetna om att detta kan ha påverkat vårt sätt att diskutera materialet. Detta kan ha påverkat vår slutsats kring att socialtjänsten behöver arbeta mer familjeorienterat och med ett större helhetsperspektiv, för att inkludera både barnen och föräldrarna. Det stämmer dock överens med den tidigare forskning, avseende att arbeta mer med hela familjen och inte bara en del av familjen, samt vårt resultat. Vi är medvetna om att vår diskussion skulle kunna ha sett annorlunda ut om vi valt att tillämpa andra teorier och funnit tidigare forskning med andra resultat.

7.3 Metoddiskussion

I detta avsnitt diskuterar vi fördelar och nackdelar med vår valda metod och vårt tillvägagångssätt att samla in vårt empiriska material.

Att använda en kvalitativ intervjumetod kan ses som en svaghet genom att den intresserar sig till en viss kontext och därför kan en begränsad bild av olika situationer och upplevelser ges (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). Vi utformade intervjun efter våra frågeställningar och den tidigare forskning. Det kan ha varit en nackdel då den kan ha gett en begränsad bild. I efterhand kunde vi se att alla intervjufrågor inte hade en synlig koppling till vårt syfte och våra frågeställningar, men att alla frågor var av betydelse för att skapa en tydligare bild av intervjupersonernas upplevelser. En fördel med metoden var, att vi fick en större insikt kring hur barnen i en familj med alkoholmissbrukande föräldrar kan uppleva sin situation och ökade kunskaper om hur socialtjänsten kan agera i sådana situationer.

Vi är medvetna om att de personer som valde att delta i vår studie kan ha varit personer som varit missnöjda och haft synpunkter på hur socialtjänsten bemött dem och hur stödet har sett ut. Detta kan ha påverkat vårt resultat och därmed våra svar på vår andra och tredje frågeställning. Om vi hade intervjuat fler än fyra personer skulle detta ha kunnat ge andra resultat. Att bara genomföra fyra intervjuer har också påverkat vår möjlighet att generalisera resultatet på andra som har vuxit upp under liknande förhållanden. Vår tanke var, att det skulle skilja sig mellan den äldsta och den yngsta intervjupersonens upplevelser av socialtjänsten, då det var stort åldersspann mellan dem och socialtjänsten borde ha förändrats under denna tid. Det visade sig dock att

upplevelserna av socialtjänsten var väldigt lika. Vi är medvetna om att socialtjänsten kan ha utvecklats i olika avseenden efter att den yngsta avslutade sin socialtjänstkontakt, för tre år sedan och att fyra intervjuer inte kan fånga allt som hänt inom socialtjänsten i landet. Vi är också medvetna om att resultatet kan ha påverkats av att intervjupersonerna var barn under den period de beskrev och att deras svar kan ha påverkats genom de som under senare år har stått om denna grupp i media. Detta kan dock även ses som en fördel, då man i vuxen ålder som regel har fått en distans till sina erfarenheter och kan se på händelserna ur ett annat perspektiv.

7.4 Förslag till fortsatt forskning

Vårt resultat visade att samtliga intervjupersoner var missnöjda med socialtjänstens bemötande och stöd, samt att familjeorienterade insatser inte förekommit, men hade varit önskat. I den tidigare forskning som vi har tagit del av framkom det att det fanns en brist på forskning om barns upplevelser av socialtjänsten. Vårt förslag till fortsatt forskning är därför att fortsätta forska inom det område vi har skrivit denna uppsats, med en bredare tidsram och möjlighet att intervjua fler personer i liknande situationer.

8. Referenslista

Agerberg, M. (2018). *Kidnappad hjärna: En bok om missbruk och beroende*. Lund: Studentlitteratur.

Alexandersson, K., & Näsman, E. (2017). Barns upplevelser när föräldrars missbruk upphört: "Alltså det är svårt att må bra igen". *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 34(5), 400-414. doi: 10.1177/1455072517732277

Andersson, G., Arvidsson, B. M., Rasmusson, B., & Trulsson, K. (2006). Missbrukande föräldrar, utsatta barn och socialt arbete. *Nordisk alkohol- och narkotikatidskrift*, 23(1), 45–56. doi: [10.1177/145507250602300103](https://doi.org/10.1177/145507250602300103)

Backman, J. (2016). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur AB.

Barnard, M., & Barlow, J. (2003). Discovering parental drug dependence: Silence and disclosure. *Children and society*, 17(1), 45-56. doi: 10.1002/CHI.727

Bengtsson, A. B., & Gavelin, I. (2004). *Familjer och missbruk: Om glömda barn och glömda föräldrar*. Visby: Books-on-demand, 2004

Bergström, H. (1996). *Missbruk, människor och relationer: Behandling genom professionella och privata nätverk*. Lund: Studentlitteratur.

Blomqvist, J. (2012). Sjukdom, dålig vana, livsstil eller social konstruktion? I J. Storbjörk (Red.), *Samhället, alkoholen och drogerna: Politik, konstruktioner och dilemman* (s. 14–43). Stockholm: Stockholms universitets förlag.

Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 34–54). Malmö: Liber.

Goffman, E. (2014). *Stigma: Den avvikandes roll och identitet*. Lund: Studentlitteratur.

Halldén, G. (2007). Barndomssociologi och möjligheten av ett psykosocialt perspektiv. I G. Halldén (Red.), *Den moderna barndomen och barns vardagsliv* (s. 25-40). Stockholm: Carlsson Bokförlag

Hill, L. (2015). Don't *make* us talk!: Listening to and learning from children and young people living with parental alcohol problems. *Children & Society*, 29 (5), 344–354. doi: 10.1111/chso.12064

Hwang, P., & Nilsson, B. (2013). *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Natur & Kultur

Järvinen, M. (2015). Understanding Addiction: Adult Children of Alcoholics Describing Their Parents' Drinking Problems. *Journal of Family Issues*, 36(6), 805-825. doi: 10.1177/0192513X13513027

Kroll, B. (2004). Living with an elephant: Growing up with parental substance misuse. *Child & Family Social Work*, 9(2), 129–140. doi: [10.1111/j.1365-2206.2004.00325.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2004.00325.x)

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lander, L., Howsare, J. & Byrne, M. (2014). The Impact of Substance Use Disorders on Families and Children: From Theory to Practice. *Soc Work Public Health*, 28(194), 194–205. doi: 10.1080/19371918.2013.759005

Mortensen, O. (1995). Barns reaktioner på föräldrarnas missbruk. I F. A. Hansen (Red.), *Barn i familjer med missbruksproblem* (s. 35–60). Lund: Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin. (2019). *Barn- och ungdomsvård*. Hämtad 28 maj, 2019, från Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/barn-och-ungdomsvård>

Nationalencyklopedin. (2019) *Missbrukarvård*. Hämtad 28 maj, 2019, från Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/missbrukarvård>

Nordenfors, M., & Melander, C. (2016). *Barn och vuxna som utövar omsorg*. Från https://www.anhoriga.se/Global/St%C3%B6d%20och%20kunskap/Publicerat/Rapporter/Dokument/Rapport_2016-6_Barn%20o%20unga_webb.pdf

Nordenfors, M., & Melander, C. (2017). *Young carers in Sweden: A short overview*. Borås: Responstryck AB. Från https://www.anhoriga.se/Global/BSA/Dokument/Rapporter_kunskaps%C3%B6versikt/YoungCarers_Sweden_2017.pdf

Näsman, E., & Alexandersson, K. (2017). Föräldrar med missbruksproblem: Möten mellan barnens och föräldrarnas perspektiv. *Socialmedicinsk tidskrift*, 94(4), 447–456. Från <http://socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/article/view/1689/1536>

Näsman, E., Alexandersson, K., Fernqvist, S., & Kihlgård, J. (2015). Att se barn som anhöriga: Om relationer, interventioner och omsorgsansvar. I U. Järkestig, B., L. Magnusson & E. Hansson (Red.), *Barn som anhöriga* (s.21–37). Från http://anhoriga.se/Global/BSA/Dokument/Antologin/Att_se_barn_som_anh%C3%B6riga_kapitel_1.pdf

Payne, M. (2015). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur.

Pisinger, V. S. C., Bloomfield, K. & Tolstrup, J S. (2016). Perceived parental alcohol problems, internalizing problems and impaired parent— child relationships among 71988 young people in Denmark. *Addiction*, 111(11), 1966–1974. doi: 10.1111/add.13508

Pramling, S. I., Sommer, D., & Hundeide, K. (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. Stockholm: Liber

Socialstyrelsen. (2009). *Barn och unga i familjer med missbruk - vägledning för socialtjänsten och andra aktörer*. Stockholm: Socialstyrelsen. Från <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/17866/2009-12-15.pdf>

Socialstyrelsen. (2013). *Barn som anhöriga - konsekvenser och behov när föräldrar har allvarliga svårigheter eller avlider*. Stockholm: Socialstyrelsen. Från <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19114/2013-6-6.pdf>

Socialtjänstlagen (2001:453). Hämtad den 8 april 2019 från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453

Steinhausen, H.C. (1995). Children of alcoholic parents: a review. *European Child and Adolescent Psychiatry* 4(3), 143–152. doi: 10.1007/BF01980453

Svensson, P. (2015). Teorins roll i kvalitativ forskning. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 208–219). Malmö: Liber.

Svensson, P., & Ahrne, G. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 17–31). Malmö: Liber.

Tinnfält, A., Eriksson, C., & Brunberg, E. (2011). Adolescent Children of Alcoholics on Disclosure, Support, and Assessment of Trustworthy Adults. *Child Adolescent Social Work Journal*, 28(2), 133-151. doi: 10.1007/s10560-011-0225-1

Tinnfält, A., Fröding, K., Larsson, M., & Dalal, K. (2018.). “I Feel It In My Heart When My Parents Fight”: Experiences of 7–9-Year-Old Children of Alcoholics. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 35(5), 531–540. doi: [10.1007/s10560-018-0544-6](https://doi.org/10.1007/s10560-018-0544-6)

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

9. Bilagor

9.1 Informationsannons

Hej!

Vi heter Maria Sjölin och Natalie Perämäki och är två socionomstudenter som under våren ska genomföra vårt examensarbete. Syftet med examensarbetet är att intervjua personer som är mellan 25 - 35 år, som har vuxit upp med föräldrar i ett alkoholmissbruk.

Vi önskar att komma i kontakt med personer som har haft en kortvarig alternativt en långvarig kontakt med socialtjänsten med anledning av förälderns/föräldrarnas missbruk och där det inte har funnits någon nykter vuxen i hemmet. I intervjun önskar vi ta del av personens upplevelse av hur socialtjänsten har funnits alternativt ej funnits som ett stöd under uppväxten. För att avgränsa vår studie söker vi intervjupersoner som har vuxit upp under dessa förhållanden under minst tre år.

Vid intresse, maila oss gärna för mer information.

xxxxxxx@outlook.com

xxxxxxx@live.se

Dela gärna vidare!

9.2 Informationsbrev

Hej!

Tack för att du har hört av dig och visat intresse för att delta i vår studie om vuxna barn som växt upp tillsammans med föräldrar med alkoholmissbruk.

Syftet med denna studie är att genom intervjuer låta enskilda individer i åldern 25–35 år delge sina upplevelser av att växa upp med föräldrar i alkoholmissbruk och hur socialtjänsten har, alternativt inte har, bidragit med ett stöd.

Vi önskar eventuellt att få genomföra en intervju med dig om detta ämne.

Tyngdpunkten i intervjun kommer att vara hur du anser att socialtjänsten har stöttat dig under din uppväxt i ett hem med alkoholmissbruk, alternativt inte stöttat dig. Du kommer också få möjlighet att berätta vad du önskar att socialtjänsten eventuellt hade gjort annorlunda. Intervjuerna kommer att ta ca 60 min. Din medverkan i intervjun är helt frivillig och kan avbrytas när som helst. Vi önskar att få spela in intervjuerna för att underlätta vår analys av materialet. Materialet kommer att hanteras konfidentiellt och efter de har skrivits ut kommer materialet att raderas. I uppsatsen kommer du att vara anonym.

Om det blir aktuellt med en intervju kommer vi att genomföra den på en plats som du väljer. Vi kommer gärna hem till dig, men vi kan även träffas och genomföra intervjun på annan plats som passar. Intervjun kommer att genomföras under mars månad.

Vill du medverka i vår studie?

I sådana fall kontaktar du oss via mail eller telefon för vidare planering för att genomföra intervjun.

Hör gärna av dig om det finns ytterligare funderingar eller frågor!

Natalie Perämäki

xxxxxxx@outlook.com

07X-XXX XX XX

Maria Sjölin

xxxxxxx@live.se

07X-XXX XX XX

9.3 Intervjuguide

Bakgrundsfaktorer

1. Namn?
2. Kön?
3. Ålder?
4. Nuvarande sysselsättning?
5. Familj?
6. Boendesituation?

Upplevelser av att växa upp med föräldrar i alkoholmissbruk.

1. Hur såg din familjebild ut när du växte upp?
2. Vem av dina föräldrar missbrukade alkohol? Var det ena föräldern eller båda?
3. Hur gammal var du när du upptäckte att din förälder/dina föräldrar missbrukade alkohol första gången?
4. Hur upptäckte du alkoholmissbruket?
5. Missbrukade dina föräldrar synligt för dig?
6. Kan du beskriva hur du upplevde din förälders missbruk?
8. Hur upplever du att detta påverkade dig som barn?
9. Vilken ålder var du i under missbruket, när det började tills det slutade?
10. Vilken relation till din förälder/dina föräldrar som missbrukade? Hur såg den relationen ut?
11. Berättade du om missbruket för någon utomstående eller var det en familjehemlighet? Och gjorde isåfall den utomstående något av informationen?
12. Upplevde du någonsin känsla av utanförskap, ensamhet med dina problem eller känslan av att vara annorlunda?
13. Tog du på dig extra ansvar hemma? Så som vuxna hemmasysslor, ansvar för syskon eller föräldrarna?
14. Fortgår missbruket i dagsläget?
15. Har du någon relation med dina föräldrar idag?

Socialtjänstens stöd eller icke stöd

1. Hur hade du kontakt med socialtjänsten avseende dina föräldrars missbruk?
2. Vad gjorde socialtjänsten?
3. Hur lång tid tog det innan socialtjänsten kom in?
4. Upplever du att du fick det stöd som du behövde av socialtjänsten och i sådana fall hur?
5. Under hur lång tid hade du kontakt med socialtjänsten?
6. Om dina föräldrars missbruk har upphört, hur lång tid efter detta hade socialtjänsten kontakt med dig?
7. Hade din/dina förälder/föräldrar stöd på något sätt avseende alkoholmissbruket?
8. Har du något stöd eller hjälp att hantera dina erfarenheter från detta idag?

Vad önskar du socialtjänsten eventuellt hade gjort annorlunda?

1. Är det något du önskar socialtjänsten hade gjort annorlunda, i så fall vad?
2. Vad kan socialtjänsten göra annorlunda i framtiden när de möter barn till missbrukande föräldrar?
3. Finns det något mer du vill tillägga till intervjun innan den avslutas?